

د مور او پلار مقام ، حقوق او د خدمت ارزښت

د ژوند رڼا

ليکوال: انجنير احسان الله احسان

«رَغِبَ الرَّبُّ نَفْسِي وَغَسَا لِي رُءُوسِي وَحُطَّ لِي الْوَالِدَانِ» (سفر التثنية ١٠: ١٩)

Ketabton.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم: د ژوند رڼا

د کتاب لیکوال: انجنیر احسان الله احسان

د کتاب لیکلو نیټه: ۱۴۰۵

د کتاب حقوق: د کتاب ټول معلومات له لیکوال سره خوندي دي

د کتاب ادبي او املایي اصلاح: خپله لیکوال ترسره کړي دي.

د کتاب لیکلو وخت: 620 ساعته چې (5 میاشتي، 20 هفتي، 155 ورځي چې مجموعه 620 ساعتونه دي.)

نشر: په ټولو کتابخانو کې

تماس او واټسپ: ۰۷۰۳۴۲۷۳۴۵

سریزه

ټول حمدونه د الله تعالی لپاره دي چې انسان يې د مور او پلار په څېر د رحمت، مینې او شفقت له سترو نعمتونو برخمن کړی، او درود او سلام دې وي پر هغه ستر پیغمبر حضرت محمد ﷺ چې د والدينو د حقونو د ادا کولو، د هغوی د خدمت او د احترام غوره لارښوونې يې امت ته پرېښې دي. له شک پرته، مور او پلار د انسان د ژوند تر ټولو ستره پانگه او د الهي رحمت ښکاره نښې دي. د دوی مینه، قرباني، زحمتونه او بې پایه مهرباني داسې ستر حقونه دي چې هېڅ اولاد يې په بشپړه توګه نه شي ادا کولای. د انسان د ژوند لومړني درسونه، د اخلاقو بنسټونه او د بريا رازونه د مور او پلار له غېږې او تربيې څخه سرچینه اخلي. نن چې د مادي ژوند بوختياوو او د زماني بدلونونو ډېر خلک د خپلو والدينو له حقونو او ارزښت څخه غافل کړي دي، نو اړتيا وه چې د قرآن کریم، نبوي احاديثو، د علماوو د لارښوونو او د ژوند د واقعي تجربو په رڼا کې د والدينو د مقام، حقوقو، خدمت، مینې او د هغوی د دعاګانو د برکت په اړه يو ټولګی کتاب وليکل شي، ترڅو د لوستونکو په زړونو کې د والدينو د قدر، احترام او خدمت احساس لا پياوړی شي. دا کتاب د «د ژوند رڼا» تر عنوان لاندې د همدې موخې لپاره ترتيب شوی دی، ترڅو هر لوستونکی وپوهېږي چې د مور او پلار رضا د الله تعالی د رضا سبب او د هغوی خوښي د دنيا او آخرت د ښکمرغی لاره ده. والسلام

انجنیر احسان الله احسان

۱۴۰۵ ارزګان د هراوت

ډالی

دا کتاب د خپلې گرانې مور او مهربان پلار سپېڅلو قدمونو ته ډالی کوم، هغو دوو ستر نعمتونو ته چې د خپل ژوند هره خوبې، ارامي او هوساینه یې زما د راتلونکي لپاره قرباني کړې ده. که هر څومره یې حق ادا کړم، بیا هم د دوی د مینې، دعا او زحمتونو پورته شم اداء کولای. الله تعالی دې هغوی ته اوږد، له برکته ډک ژوند او د دنیا او آخرت نېکمرغي ورپه برخه کړي.

نور قدرمنو ته ډالی شوی.

- ◀ حاجي صوفي سلام اکا
- ◀ حاجي محمد جان باوري
- ◀ گران کاکا جان امان الله خان
- ◀ حاجي عبدالقيوم باوري
- ◀ حاجي حضرت شاه صاحبزاده
- ◀ څارنوال عبدالحکيم وطنوال
- ◀ قاري شفيع الله رياض
- ◀ انجنير ايميل سعیدی

په ډېر درنښت او مینه

انجنير احسان الله احسان

فهرست

- 1..... د مور او پلار حقيقي مقام
- 3..... د مور، پلار مينه او شفقت
- 5..... د والدينو حقوق په اسلام كې
- 7..... د قرآن كريم له نظره د والدينو مقام
- 9..... د احاديثو په رڼا كې د والدينو فضيلت
- 12..... د مور ځانگړى مقام او ارزښت
- 14..... د پلار زحمت او قرباني
- 16..... د والدينو اطاعت او فرمانبرداري
- 18..... د والدينو خدمت او ثواب
- 20..... د والدينو دعا او برکت
- 22..... د والدينو نافرمانى او ناوړه پايلې
- 24..... د والدينو د زړه ماتولو زيانونه
- 26..... د ماشوم په روزنه كې د والدينو رول
- 28..... د مور غېږه؛ د ماشوم لومړنى ښوونځى
- 30..... د پلار سيورى او حفاظت
- 32..... د والدينو نه ختمېدونكې مينه
- 34..... په زړښت كې د والدينو پالنه
- 36..... د والدينو د نعمت ارزښت
- 38..... د والدينو له وفات وروسته د هغوى حقوق

- 40..... د والدينو لپاره دعا او صدقه
- 42..... د صالح اولاد مسؤليتونه
- 44..... د والدينو د خونى لارې
- 46..... د والدينو قدر د ژوند په مهال
- 47..... والدين - اويس قرني رحمه الله
- 48..... د والدينو په اړه عبرتناکه کيسه
- 49..... د اولاد او والدينو متقابل مسؤليتونه
- 51..... د والدينو رضا؛ د الله تعالى رضا
- 52..... د والدينو برکت او د ژوند کاميابي
- 54..... د مور د شيدو حق او ارزښت
- 56..... د پلار د رزق حلاله هڅه
- 58..... د مور او پلار سره ښه چلند
- 60..... د مور او پلار نصيحتونه
- 62..... د والدينو د دعا اغېزې
- 64..... د والدينو پر وړاندې د اولاد تېروتنې
- 66..... د والدينو د نافرمانۍ سزا
- 67..... د مور او پلار له لاسه ورکولو درد
- 68..... د والدينو د حقونو په اړه د علماوو اقوال
- 70..... د والدينو په اړه د قرآن کریم ايتونه
- 71..... د انبياوو په ژوند کې د والدينو مقام
- 72..... د مور او پلار د خوشحالي رازونه

- 73..... د والدينو د زړه ساتنه
- 74..... د مور او پلار سره د خبرو ادب
- 75..... د والدينو د عزت ساتنه
- 76..... د اولاد بريا او د والدينو دعا
- 77..... د مور او پلار د قربانيو قدر
- 78..... د والدينو په حق كې استغفار
- 79..... د والدينو د وفات وروسته نيكي
- 80..... د خپلوانو سره اړيكي د والدينو له امله
- 82..... د والدينو د خدمت بېلگې
- 84..... د والدينو د مېنې اغېزې پر اولاد
- 86..... د مور او پلار د حقونو پايمالول او زيانونه

پیغام

ای کرانه اولاده!

په یاد ولره چې په دې پراخه نړۍ کې به ډېر خلک درسره مینه وکړي، ستا ستاینه به وکړي او ستا ترڅنګ به ودړیږي، خو د مور او پلار په څېر یې غرضه، صادق او قرباني ورکوونکې مینه به هېڅکله پیدا نه کړي. هغوی هغه کسان دي چې ستا د خدا لپاره یې خپلې اوښکې پټې کړې، ستا د آرام لپاره یې خپل آرام قربان کړي او ستا د بریا لپاره یې خپلې هیلې او ارمانونه شاته پرېښي. دې کله چې ته کوچنی وې او د خپل ژوند د اړتیاوو د څرګندولو توان دې نه درلود، مور او پلار دې ستا هره اړتیا درک کوله. کله چې ناروغ وې، هغوی ستا له درده زیات ځورېدل. کله چې تا لومړی ګام پورته کاوه، هغوی تر تا زیات خوشحالهدل. نن چې ته لوی شوی یې او د ژوند په ډګر کې روان یې، هېڅکله د هغوی هغه قرباني مه هېروه. هڅه وکړه چې د مور او پلار زړه ونه خوړوې. داسې خبره مه کوه چې هغوی پرې خپه شي، او داسې عمل مه ترسره کوه چې د هغوی سترګې له اوښکو ډکې کړي. په یاد ولره چې د مور او پلار مات زړه د دنیا له هرې ماتې لویه ضایعه ده، او د هغوی دعا د دنیا له هرې سرمايي ستره شتمني ده. که والدین دې ژوندي وي، نو فرصت غنیمت وګڼه. د هغوی ترڅنګ کښېښه، خبرې ورسره وکړه، لاسونه یې ښکل کړه، خدمت یې وکړه او د هغوی دعاوې ترلاسه کړه. داسې نه چې یوه ورځ د هغوی تشه څوکی وویښي او بیا د خدمت ارمانونه درسره پاتې شي. ځکه چې له مرګه وروسته د مور او پلار لیدل، غېږه او خدمت بیا نه راګرځي. او که والدین دې له دې دنیا څخه تللي وي، نو د هغوی لپاره دعا کوه، استغفار ورته غواړه، صدقه ورکړه او د هغوی خپلوان او دوستان مه هېروه. دا ستا د وفادارۍ او نېکۍ تر ټولو ښکلی ثبوت دی. ای اولاده! د ژوند هر

مقام، هره شتمني، هر شهرت او هره بریا به یوه ورځ پای ته ورسېږي، خود مور او پلار رضا هغه خزانه ده چې د دنیا تر پایه او د آخرت تر ابدې ژوند پورې درسه مل وي. نو د خپل مور او پلار خدمت خپل عزت وگڼه، د هغوی احترام خپله فریضه وبوله او د هغوی خوبني د خپل ژوند له سترو موخو څخه وگرځوه. الله تعالی دې مور ټول د خپلو والدينو د حقونو د ادا کولو، د هغوی د خدمت کولو او د هغوی د دعاوو د ترلاسه کولو توفیق راکړي.

آمین

د مور او پلار حقيقي مقام

الله تعالى د انسان د ژوند په اوږده او پېچلي مزل کې داسې سپېڅلي شخصيتونه ورپه برخه کړي دي چې د هغوی مينه، شفقت، قرباني او دعا د ژوند د نېکمرغۍ بنسټ جوړوي. مور او پلار هغه الهي نعمتونه دي چې د انسان د وجود له لومړيو شېبو څخه تر وروستۍ سلگۍ پورې د محبت، مهرباني او خير غوښتنې په احساس کې ورسره مل وي. د هغوی مقام يوازې د يوې کورنۍ تر چوکاټ محدود نه دی، بلکې د ټولنې د سالم جوړښت، اخلاقي ارزښتونو او انساني روزنې اساسي سټې گڼل کېږي. د مور او پلار مقام دومره لوړ او سپېڅلی دی چې لوی څښتن تعالى په خپل مبارک کتاب کې د خپل توحيد له حکم وروسته د والدينو د احسان او نېک چلند سپارښتنه کړې ده. دا الهي لارښوونه په دې حقيقت دلالت کوي چې د خالق د رضا تر څنگ د مخلوق له ډلې د مور او پلار رضایت تر ټولو ستر ارزښت لري. هغوی د خپلو اولادونو لپاره هغه نه سترې کېدونکې هستۍ دي چې د خپل ارام، هوساينې او خوښيو قرباني ورکوي، خو د اولاد د سوکالۍ لپاره هېڅکله له هڅې او فداکارۍ څخه لاس نه اخلي. مور د مينې، عاطفې او بې مثاله زغم هغه سمبول دی چې د حمل له سختو نيولې، د زيږون تر کړاوونو او د روزنې تر ستړياوو پورې هر څه په خوښۍ زغمي. د هغې مهربانه غيږه د ماشوم لومړنی ښوونځی، لومړنی پناه ځای او د عاطفي امنيت تر ټولو ستره سرچينه ده. پلار بيا د کورنۍ د عزت، ملاتړ، سرښندنې او مسؤليت هغه ځلی دی چې د خپل اولاد د روښانه راتلونکي لپاره د ژوند له گڼو ستونزو سره مبارزه کوي او د خپلې کورنۍ د هوساينې لپاره شپه او ورځ هڅې کوي. په حقيقت کې د مور او پلار مقام يوازې په دې نه اندازه کېږي چې هغوی انسان دې نړۍ ته راوړي، بلکې د هغوی حقيقي عظمت د هغو بې شمېره

قربانيو، نه ختمېدونکو هیلو او پېریا مینې په هنداره کې څرگندېږي چې د اولاد د بریا، نېکمرغۍ او سوکالۍ لپاره یې ترسره کوي. هغوی د اولاد د خوښۍ لپاره خپل ارمانونه قرباني کوي، د اولاد د درد په لیدلو خپه کېږي او د هغه د بریا په لیدلو خپله بریا ویني. هغه ټولنه چې د مور او پلار مقام ته درناوی کوي، په حقیقت کې د انساني ارزښتونو، اخلاقي فضیلتونو او ټولنیز ثبات بنسټونه پیاوړي کوي. ځکه د والدينو درناوی یوازې یو اخلاقي مسؤلیت نه دی، بلکې یو الهي امر، انساني وجیبه او د دنیا او آخرت د بریا وسیله ده. نېکمرغه هغه څوک دی چې د خپلو والدينو په خدمت، اطاعت او رضایت کې د خپل ژوند برکت او د خپل رب خوښي ولټوي، ځکه د مور او پلار دعا د رحمت خزانې او د هغوی رضایت د بریا او سعادت تر ټولو روښانه لاره ده. په رښتیا سره، مور او پلار د ژوند رڼا، د مینې نه ختمېدونکې سرچینه او د انسان د شخصیت د جوړښت تر ټولو ستر روزونکي دي. د هغوی مقام دومره لوړ دی چې ژبې یې د ستاینې له بیان څخه عاجزې او قلمونه یې د حق د ادا کولو له وس څخه بې‌وسه ښکاري.

د مور، پلار مینه او شفقت

د انساني احساساتو په پراخه نړۍ کې تر ټولو سپېڅلې، رښتینې او پېغرضه مینه هغه ده چې د مور او پلار له زړونو څخه د خپلو اولادونو پر لور بهېږي. دا هغه مینه ده چې نه د مادي گټو په تله تلل کېږي او نه هم د وخت په تېرېدو کمزورې کېږي، بلکې د ژوند له لومړۍ سلگۍ څخه تر وروستۍ شېبې پورې د رحمت، مهربانۍ او خیر غوښتنې په رڼا کې ځلېږي. مور او پلار هغه مهربان زړونه دي چې د خپلو اولادونو خوښي په خپله خوښي او د هغوی غم په خپل غم بدلوي. د هغوی شفقت یوازې تر الفاظو محدود نه دی، بلکې په هره قربانۍ، هره دعا، هره اندېښنه او هره پېڅوې کې یې د مینې رښتینې انځور نغښتی وي. هغوی د اولاد د سوکالۍ لپاره خپل ارمانونه قرباني کوي او د خپلو ماشومانو د راتلونکي د روښانتیا لپاره د ژوند له ستړیاوو او ستونزو سره په زغم او استقامت مقابلې کوي. د مور مینه د الهي رحمت یوه ځلانده نښه ده. هغه د حمل له سختیو نیولې د زیږون تر کړاوونو او د روزنې تر نه ستړې کېدونکو هڅو پورې هر څه په مینه زغمي. د هغې مهربانه غېږه د امن، سکون او عاطفي هوساینې تر ټولو خوندي پناه ځای دی. مور د خپل اولاد د ناروغۍ په درد دردېږي، د هغه په خوښۍ خوشحاليږي او د هغه د بریا په لیدلو خپل ژوند بريالی گڼي. پلار هم د شفقت، مهربانۍ او فداکارۍ هغه خاموشه اتل دی چې د خپلې کورنۍ د هوساینې او نېکمرغۍ لپاره شپه او ورځ زحمت باسي. که څه هم د هغه مینه ډېری وخت د خاموشۍ په پرده کې پټه وي، خو د مسؤلیت، قربانۍ او نه ستړې کېدونکو هڅو په ژبه خپله ژوره عاطفه څرگندوي. د پلار هره ستړیا، هره اندېښنه او هره هڅه د خپلو اولادونو د روښانه سب لپاره وي. په حقیقت کې د مور او پلار مینه د نړۍ له ټولو مینو څخه ځانگړې ده، ځکه چې په دې مینه

کې ځان غوښتنه، تمه او غرض ځای نه لري. هغوی د خپلو اولادونو لپاره له خپل آرام، راحت او خوښیو څخه تېرېږي، خو په بدل کې یوازې د اولاد نېکمرغي او بریا غواړي. همدا سپېڅلې مینه ده چې د کورنۍ د یووالي، عاطفي ثبات او ټولنیزې نېکمرغي بنسټ جوړوي. بېشکه، مور او پلار د مینې، شفقت او رحمت هغه نه ختمېدونکې چینې دي چې د هغوی د زړه له ژورو څخه د اولادونو پر ژوند د خیر، برکت او محبت سیندونه بهیږي. نېکمرغه هغه څوک دی چې د دې سپېڅلې مینې قدر وپېژني، د خپلو والدينو درناوی وکړي او د هغوی د دعاوو او رضایت په سیوري کې د دنیا او آخرت سعادت ترلاسه کړي.

د والدینو حقوق په اسلام کې

اسلام د انساني ټولنې د سمون او د کورنۍ د بنسټ د پیاوړتیا لپاره د والدینو حق ته ځانګړې پاملرنه کړې ده. د مور او پلار حقوق د هغو سپېڅلو حقوقو له جملې څخه دي چې الله تعالی د خپل توحید او عبادت له حق سره یو ځای یاد کړي دي، ترڅو انسان ته د هغوی د مقام عظمت او د هغوی د حقوقو اهمیت څرګند شي. والدین د انسان د وجود، روزنې او شخصیت د جوړېدو اصلي سرچینه ده، له همدې امله اسلام د هغوی د احترام، اطاعت، خدمت او احسان امر کړی دی. د والدینو لومړنی حق دا دی چې اولادونه ورسره په درناوي، نرمۍ او مهربانۍ چلند وکړي. د هغوی په وړاندې د سپکاوې، توندې خبرې او نافرمانۍ څخه ځان وساتي او د هغوی د عزت او وقار خیال وساتي. د والدینو رضا د الله تعالی د رضا سبب او د هغوی ناراضګي د الله تعالی د غضب لامل ګرځي. دوهم حق یې اطاعت دی، په هغه څه کې چې د الله تعالی له حکم سره په ټکر کې نه وي. مسلمان اولاد ته ښايي چې د مور او پلار مشروع غوښتنو ته غاړه کېږدي، د هغوی مشورې ته ارزښت ورکړي او د ژوند په چارو کې د هغوی تجربو او نصیحتونو ته درناوی وکړي. درېیم حق یې خدمت او پالنه ده. کله چې مور او پلار د عمر وروستیو پړاوونو ته ورسېږي او د اولاد مرستې ته اړتیا پیدا کړي، نو د هغوی خدمت د اولاد لپاره ستر عبادت او لوی مسؤلیت دی. د هغوی د ناروغۍ، کمزورۍ او اړتیاوو پر مهال د هغوی لاسنوی کول د ښکې او احسان له لوړو مرتبو څخه شمېرل کېږي. څلورم حق یې مالي ملاتړ دی. که والدین اړمن وي او د ژوند د اړتیاوو د پوره کولو توان ونه لري، نو پر اولاد لازمه ده چې د خپلې وسې مطابق د هغوی اړتیاوې پوره کړي او هغوی د نورو محتاج نه پرېږدي. پنځم حق یې دعا او د وفات وروسته د هغوی

ياد ساتل دي. د والدينو له وفات وروسته هم د هغوی حقوق پای ته نه رسېږي، بلکې اولاد بايد د هغوی لپاره دعا وکړي، د هغوی قرضونه ادا کړي، خپلوان او دوستان يې وپالي او هغه نیک اعمال ترسره کړي چې ثواب يې هغوی ته ورسېږي بېشکه، د والدينو حقوق يوازې يو ټولنيز مسؤليت نه، بلکې يو الهي امانت او د دنيا او آخرت د برياو سيله ده. نېکمرغه هغه څوک دی چې د خپلو والدينو خدمت، درناوی او رضا د خپل ژوند ستره شتمني وگڼي، ځکه د مور او پلار دعا د رحمت خزانه او د هغوی رضایت د سعادت او کاميابي تر ټولو روښانه لاره ده.

د قرآن کریم له نظره د والدینو مقام

الله تعالی د انسان د ژوند په نظام کې د والدینو لپاره داسې لوړ او سپېڅلی مقام ټاکلی دی چې د خپل توحید او عبادت له حکم سره یې یوځای ذکر کړی دی. دا د والدینو د مقام او منزلت د عظمت څرگندونه کوي. قرآن کریم انسان ته لارښوونه کوي چې د خپل رب له عبادت وروسته له مور او پلار سره د احسان، درناوي او نېک چلند لاره خپله کړي، ځکه هغوی د انسان د وجود، روزنې او شخصیت د جوړښت بنسټ ايښودونکي دي. الله تعالی فرمایي: ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۚ إِنَّمَا يُبَلِّغُنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۖ وَخَفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾ ژباړه: «او ستا رب حکم کړی دی چې له هغه پرته د بل چا عبادت مه کوئ، او له مور او پلار سره نېکي وکړئ. که له هغوی څخه یو یا دواړه ستا په وړاندې زښت ته ورسېږي، نو هغوی ته حتی (اوف) هم مه وایه، مه یې رته او له هغوی سره په درنښت او عزت خبرې وکړه. او د مهرباني له مخې د عاجزۍ وزر ورته ټیټ کړه او ووايه: اې زما ربه! پر هغوی رحم وکړه، لکه څنګه چې هغوی زه په کوچنیوالي کې روزلی يم.» **سورة الإسراء: ۲۲-۲۴**

دغه مبارک آیتونه په ډاګه کوي چې اسلام یوازې د والدینو د احترام امر نه کوي، بلکې د هغوی د زړونو د ساتنې، د نرمو خبرو، عاجزۍ او د هغوی لپاره د دعا کولو سپارښتنه هم کوي. همدارنګه الله تعالی فرمایي: ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِالْوَالِدَيْنِ ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهُنَا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ ۚ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ ۖ إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾ ژباړه: «او موږ انسان ته د خپل مور او پلار په اړه ټينګه سپارښتنه کړې ده، موږ یې هغه په کمزورۍ باندې کمزوري سره په نس کې ګرځولی

دی او د هغه شیدې پرېښودل په دوو کلونو کې دي. (مور ورته وویل:) زما او د خپلو مور او پلار شکر وباسه، او ماته ستنبډل دي.» **سورة لقمان: ۱۳-۱۴**

له دې آیتونو څخه څرگندېږي چې د والدینو مقام د قرآن کریم له نظره ډېر لوړ، سپېڅلی او د شکر، خدمت او اطاعت وړ دی. د هغوی درناوی یوازې یو اخلاقي فضیلت نه، بلکې یو الهي امر او دنیا او آخرت د نېکمرغۍ لاره ده. نېکمرغه هغه څوک دی چې د خپلو والدینو قدر وپېژني، د هغوی خدمت خپل ویاړ وگڼي او د هغوی د دعاوو او رضایت په سیوري کې د خپل ژوند برکت ولټوي، ځکه چې د والدینو رضایت د الله تعالی د رضا او د هغوی خوښي د الهي رحمت د نزول سبب ګرځي.

◀ ایتونه د قرآن کریم د ښه دقیق اخذ څخه او له قاري حافظ عبدالخالق خالقي صاحب له خولي څخه اوریدل شوی.
 ▶ د آیت وروسته د آیت معنا نه فقط هغه مفهوم ته اشاره شویده.

د احاديثو په رڼا کې د والدينو فضيلت

اسلام د مور او پلار مقام ته ځانگړې پاملرنه کړې او د هغوی د خدمت، درناوي او اطاعت لپاره يې ډېر فضيلتونه بيان کړي دي. د رسول الله ﷺ په مبارکو احاديثو کې د والدينو رضا د الله تعالی له رضا سره تړل شوې او د هغوی نافرمانی د لویو گناهونو له جملې څخه گڼل شوې ده. دا د دې څرگندونه کوي چې د والدينو حق يوازې يو ټولنيز مسؤليت نه، بلکې يو ستر ديني او اخلاقي امانت دی. له حضرت عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی، وايي: ما له رسول الله ﷺ څخه وپوښتل: کوم عمل الله تعالی ته تر ټولو زيات محبوب دی؟ رسول الله ﷺ وفرمايل: **الصَّلَاةُ عَلَى وَفَّيْهَا** «ما وويل: بيا کوم؟ وپي فرمايل: **بِرُّ الْوَالِدَيْنِ**» ما وويل: بيا کوم؟ وپي فرمايل: **الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ** «ثبارة: «لمونځ په خپل وخت، بيا له مور او پلار سره نېکي، او بيا د الله تعالی په لار کې جهاد.

حواله: صحيح البخاري (۵۲۷)، صحيح مسلم (۸۵). دا حديث د والدينو د خدمت لور مقام څرگندوي، ځکه رسول الله ﷺ د هغوی سره نېکي د الله په لار کې له جهاد څخه مخکې ياده کړې ده. همدارنگه رسول الله ﷺ فرمايلي دي: **رَضَا الرَّبِّ فِي رَضَا الْوَالِدِ، وَسَخَطُ الرَّبِّ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ** ثبارة: «د الله تعالی رضا د پلار (والدينو) په رضا کې ده او د الله تعالی ناراضگي د پلار (والدينو) په ناراضگي کې ده.

حواله: جامع الترمذي، حديث شمېره: (۱۸۹۹). له حضرت ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې يو سړی رسول الله ﷺ ته راغی او وپي ويل: اي د الله رسوله! زما د ښې ملگرتيا او نېک چلند تر ټولو زيات مستحق څوک دی؟ رسول الله ﷺ وفرمايل:

«أُمَّكَ» هغه وويل: بيا څوك؟ وپي فرمايل:

«أُمَّكَ» هغه وويل: بيا څوك؟ وپي فرمايل:

«أُمَّكَ» هغه وويل: بيا څوك؟ وپي وفرمايل:

«ثُمَّ أَبُوكَ» ژباړه: «ستا مور، بيا ستا مور، بيا ستا مور، او بيا ستا پلار». **حواله:** صحيح البخاري (۵۹۷۱)، صحيح مسلم (۲۵۴۸).

په دې حديث کې د مور د سترو زحمتونو او نه ستړې کېدونکو قربانيو له امله د هغې مقام ته ځانګړې پاملرنه شوې ده. رسول الله ﷺ د والدينو نافرمانۍ له لويو ګناهونو څخه شمېرلې ده. له حضرت ابو بکر صديق رضي الله عنه څخه روايت دی چې **رسول الله ﷺ** وفرمايل: **أَلَا أَنْبِئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكِبَائِرِ؟** «صحابه کرامو وويل: هو، يا رسول الله! وپي فرمايل: **الإِشْرَاقُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ**» ژباړه: «ايا تاسو د لويو ګناهونو خبر نه کړم؟ د الله تعالی سره شرک کول او د مور او پلار نافرمانۍ». **حواله:** صحيح البخاري (۲۶۵۴)، صحيح مسلم (۸۷)

همدارنګه رسول الله ﷺ فرمايلي دي: **رَغِمَ أَنْفُهُ، ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ، ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ، قِيلَ: مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا ثُمَّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ** «ژباړه: «هغه دې څوار او ذليل شي، بيا دې څوار او ذليل شي، بيا دې څوار او ذليل شي». وپوښتل شول: څوک، يا رسول الله؟ وپي فرمايل: «هغه څوک چې خپل مور او پلار يا يوله هغوی څخه د زېږت په حالت کې ومومي، خود هغوی د خدمت له لارې جنت ته داخل نه شي».

حواله: صحيح مسلم (۲۵۵۱). له دې احاديثو څخه څرګندېږي چې د والدينو خدمت، اطاعت، درناوی او د هغوی رضا ترلاسه

کول د الله تعالی د قرب، د گناهونو د بېښې او د جنت د ترلاسه کولو له سترو وسیلو څخه دي. همدارنگه د هغوی نافرمانی او ځورول د دنیا او آخرت د تاوان او الهي غضب سبب گرځي. له همدې امله، مسلمان ته ښايي چې د خپل ژوند تر وروستۍ سلگۍ پورې د خپلو والدينو خدمت، دعا او درناوی د خپل ځان ستره شتمني او د الهي رضا وسیله وگڼي.

◀ حواله: صحيح البخاري (۵۲۷)، صحيح مسلم (۸۵)

◀ حواله: جامع الترمذي، حديث شمېره: (۱۸۹۹)

◀ حواله: صحيح البخاري (۵۹۷۱)، صحيح مسلم (۲۵۴۸)

◀ حواله: صحيح البخاري (۲۶۵۴)، صحيح مسلم (۸۷)

◀ حواله: صحيح مسلم (۲۵۵۱)

د مور ځانگړی مقام او ارزښت

مور د الهي رحمت هغه ځلانده نښه او د انساني مینې هغه سپېڅلې سرچینه ده چې د اولاد د ژوند له لومړۍ سلگۍ سره سم د محبت، شفقت او قربانۍ نوې نړۍ پرانیزي. د مور مقام دومره لوړ او عظیم دی چې د انسان ژبه یې د حق د ادا کولو او قلم یې د ستاینې له بشپړ بیان څخه عاجز ښکاري. هغه د خپل اولاد د ژوند لومړنۍ روزونکې، لومړنۍ ښوونکې او لومړنۍ مهربانه ملگرې ده، چې د خپل وجود له ژورو څخه د مینې، زغم او ایثار بېلگې وړاندې کوي. الله تعالی په قرآن کریم کې د مور د سترو زحمتونو یادونه کړې او فرمایلي یې دي:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَصَّالَهُ فِي سَابِغَةٍ﴾ ژباړه: «او موږ انسان ته د خپل مور او پلار په اړه ټینګه سپارښتنه کړې ده، موږ یې هغه په کمزورۍ باندې کمزوري سره په نس کې ګرځولی او د هغه شیدې پرېښودل په دوو کلونو کې دي. سورة لقمان: ۱۳-۱۴»

دغه الهي وینا د مور د هغو نه ستړې کېدونکو زحمتونو، دردونو او قربانیو څرګندونه کوي چې د اولاد د روزنې او پالنې لپاره یې په خوښۍ سره زغمي. د حمل سختی، د زیږون دردونه، د بې خوۍ شپې او د اولاد د هوساینې لپاره پرله پسې هڅې د هغې د بې مثالې مینې او شفقت ښکاره بېلگې دي. رسول الله ﷺ هم د مور لوړ مقام په ځانګړې توګه بیان کړی دی. له حضرت ابوهریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې یو سړی د رسول الله ﷺ حضور ته راغی او وېي ويل: «یا رسول الله! زما د ښې ملګرتیا تر ټولو زیات مستحق څوک دی؟» رسول الله ﷺ وفرمایلي:

«أُمُّكَ» هغه وویل: بیا څوک؟ وېي فرمایلي:

«أُمَّكَ» هغه بيا وپوښتل: بيا څوک؟ وپي فرمايل:

«أُمَّكَ» هغه وويل: بيا څوک؟ وپي وفرمايل:

«ثُمَّ أَبُوكَ» ژباړه: «ستا مور، بيا ستا مور، او بيا ستا پلار».

حواله: صحيح البخاري (۵۹۷۱)، صحيح مسلم (۲۵۴۸).

په دې مبارک حديث کې رسول الله ﷺ د مور مقام درې ځله ياد کړی، خو د هغې د قربانيو، شفقت او نه ختمېدونکې مينې عظمت روښانه کړي. مور د اولاد لپاره د امن او سکون ځاله، د دعاگانو خزانه او د رحمت سيوری دی. د هغې موسکا د اولاد د خوښۍ سرچينه او اوښکې يې د زړه درد دی. هغه د خپل اولاد د بريالې لپاره خپل ارمانونه قرباني کوي، د هغه په ناروغۍ ناروغه کېږي او د هغه په خوښۍ کې خپله خوښي ويښي. د مور مينه له هر ډول غرض، تمې او ځان غوښتنې څخه پاکه ده او همدا ځانگړنه يې د نړۍ له ټولو مينو څخه بېله کړې ده. په حقيقت کې، مور يوازې د انسان د زېږېدو وسيله نه ده، بلکې د شخصيت جوړونې، اخلاقي روزنې او معنوي ودې ستره مدرسه ده. د هغې غېږه د ماشوم لومړنی ښوونځی او د هغې دعا د اولاد د بريالۍ او نېکمرغۍ تر ټولو ستره پانگه ده. ځکه نو نېکمرغه هغه څوک دی چې د خپلې مور قدر وپېژني، د هغې خدمت خپل وياړ وگڼي او د هغې د دعاوو او رضايات په سيوري کې د دنيا او آخرت سعادت ترلاسه کړي. په رښتيا سره، مور د ژوند رڼا، د مينې نه ختمېدونکې چينه او د الهي رحمت هغه قيمتي ډالۍ ده چې د هغې مقام ته رسېدل د انسان له وس او د هغې د حق ادا کول د ژبې او قلم له توان څخه پورته دي.

▶ ايتونه د قرآن کریم د ښه دقيق اخذ څخه او له قاري حافظ عبدالخالق خالقي صاحب له خولي څخه اورېدل شوی.

▶ د آيت وروسته د آيت معنا نه فقط هغه مفهوم ته اشاره شوېده.

▶ حواله: صحيح البخاري (۵۹۷۱)، صحيح مسلم (۲۵۴۸).

د پلار زحمت او قرباني

پلار د کورنۍ هغه خاموش اتل، د عزت او وقار خلی، او د فداکاری هغه ستر سمبول دی چې د خپل اولاد د هوساینې، سوکالۍ او روښانه راتلونکي لپاره د ژوند ترخو او خوړو ته په ورین تندي غاړه ږدي. که څه هم د پلار مینه پېری وخت د الفاظو پر ځای د عمل، زحمت او قرباني په ژبه څرگندېږي، خو همدا خاموشه مینه د اولاد د بریا او نېکمرغۍ تر ټولو ستره پانګه ده. پلار هغه مهربان او زړه سواندی شخصیت دی چې د خپل اولاد د خوښۍ لپاره خپل ارام، هوساینې او آن شخصي—ارمانونه قرباني کوي. هغه د ورځې تر لمر لاندې او د شپې تر تیارو پورې د رزق د حلالې کولې د ترلاسه کولو لپاره هڅه کوي، ترڅو خپل اولادونه د اړتیا له لاس غځولو او د محرومیت له درد څخه وژغوري. د ژوند ګڼې ستونزې، اقتصادي فشارونه او د زمانې ناخوالې په خپل زړه کې پټې ساتي، خو نه پرېږدي چې د کورنۍ د آرام او سکون فضا زیانمنه شي. د پلار تندي د زحمتونو هنداره او لاسونه یې د فداکاری څرګند انځور دی. هغه د خپلو اولادونو د تعلیم، روزنې او سالمې راتلونکې لپاره نه سترې کېدونکې هڅې کوي، د هغوی د خوښیو لپاره له خپلو هیلو تېرېږي او د هغوی د بریا په لیدلو کې خپله کامیايي ويځي. پېر وخت د خپل ځان اړتیاوې شاته پرېږدي، خو د اولادونو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره له هېڅ ډول قرباني څخه دریغ نه کوي.

اسلام هم د پلار مقام او حق ته ځانګړې پاملرنه کړې ده. رسول الله ﷺ فرمایلي دي: **رِضَا الرَّبِّ فِي رِضَا الْوَالِدِ، وَسَخَطُ الرَّبِّ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ** «ژباړه: د الله تعالی رضا د پلار په رضا کې ده او د الله تعالی ناراضګي د پلار په ناراضګي کې ده». **حواله: جامع الترمذي، حدیث شمېره: (۱۸۹۹).**

پلار د کورنۍ لپاره یوازې د رزق برابرۍ نه دی، بلکې د اولادونو لومړنی لارښود، د ژوند د تجربو خزانې او د سختو حالاتو پر مهال د ډاډ او ملاتړ ستره تکیه ده. د هغه دعا د برکت سرچینه او د هغه سیوری د امن او سکون نښه ده. که څه هم د پلار احساسات ډېر ځله د خاموشۍ تر پردې لاندې پټ وي، خو د هغه زړه د خپلو اولادونو د مینې او خیر غوښتنې له بې پایانه احساساتو ډک وي. په حقیقت کې، د پلار قرباني او زحمت هغه ستر نعمت دی چې د ارزښت اندازه یې یوازې هغه وخت په سمه توګه درک کېږي، کله چې انسان د مسؤلیتونو او ژوند د ستونزو له نړۍ سره مخامخ شي. نېکمرغه هغه اولاد دی چې د خپل پلار د زحمتونو قدر وپېژني، د هغه درناوی وکړي او د هغه د دعاوو او رضایت په سیوري کې د دنیا او آخرت بریا خپله کړي. ځکه چې پلار د ژوند د سفر هغه نه ستړې کېدونکې ملتیا ده چې د اولاد د خوشحالی لپاره خپل ټول ژوند په خاموشه قرباني بدلوي.

◀ حواله: جامع الترمذي، حدیث شمېره: (۱۸۹۹)

د والدينو اطاعت او فرمانبرداري

د انسان د ژوند په سپېڅلو مسؤليتونو کې د مور او پلار اطاعت او فرمانبرداري ځانگړی مقام لري. والدين هغه مهربانه شخصيتونه دي چې د خپل اولاد د روزنې، پالنې او نېکمرغۍ لپاره يې د ژوند تر ټولو ښکلي کلونه، يې شمېره هيلې او نه سترې کېدونکې هڅې قرباني کړې دي. له همدې امله، د هغوی درناوی، اطاعت او د خبرو منل يوازې يو اخلاقي مسؤليت نه، بلکې د انساني شرافت او قدرپېژندنې څرگندونه هم ده. اطاعت او فرمانبرداري د مينې، ادب او درناوي هغه ښکلی انځور دی چې د اولاد او والدينو ترمنځ د باور، يووالي او صميميت اړيکې لا پياوړې کوي. هغه اولاد چې د خپلو والدينو خبرو ته په غور غور نيسي، د هغوی مشورو ته ارزښت ورکوي او د هغوی د خوښۍ خيال ساتي، په حقيقت کې د خپلې کورنۍ د خوښۍ، سکون او نېکمرغۍ بنسټونه ټينگوي. د والدينو اطاعت يوازې په ظاهري فرمانبردارۍ پورې محدود نه دی، بلکې په نرم چلند، ښايسته خبرو، د هغوی د احساساتو په درک کولو او د هغوی د ارمانونو په درناوي کې هم خپل حقيقت څرگندوي. کله چې اولاد د خپل مور او پلار غوښتنو ته ارزښت ورکړي او د هغوی د خوښۍ لپاره هڅه وکړي، نو د کورنۍ په فضا کې د محبت، تفاهم او آرامتيا رڼا خپرېږي. په حقيقت کې، والدين د ژوند د تجربو هغه خزانه ده چې د عمر په اوږدو کې يې د ستونزو، خوښيو او ناخوالو بېلابېلې صحنې ليدلې دي. د هغوی مشورې د تجربې، خير غوښتنې او اخلاص پر بنسټ ولاړې وي. له همدې امله، د هغوی لارښوونو ته پاملرنه د ژوند د ډېرو تېروتنو مخه نيسي او انسان د بريا او سوکالۍ پر لور رهبري کوي. فرمانبرداري د ضعف او مجبورتيا نښه نه ده، بلکې د لوړ اخلاق، پراخ فکر او سالم شخصيت څرگندونه ده. هغه څوک چې د خپلو والدينو عزت او درناوی

کوي، د ټولنې په منځ کې هم د احترام وړ گړځي، ځکه چې د کورنۍ د ارزښتونو ساتنه د انسان د شخصیت بڼه کلا او معنوي لوړتیا منعکسوي. بې شکه، د والدينو اطاعت او فرمانبرداري د کورنۍ د يووالي، د مينې د پياوړتيا او د ژوند د برکتونو يو مهم لامل دی. نېکمرغه هغه اولاد دی چې د خپلو والدينو خوښي خپل وياړ، د هغوی دعا خپل قوت او د هغوی رضایت د خپل ژوند تر ټولو لويه شتمني وگڼي. ځکه چې د مور او پلار درناوی د انسان د شخصیت بنایست، د اخلاقو زینت او د نېکمرغۍ او بریا يوه روښانه لاره ده.

د والدینو خدمت او ثواب

د انسان د ژوند له سترو نېکیو او سپېڅلو مسؤلیتونو څخه یو هم د مور او پلار خدمت دی. والدین هغه مهربان او زړه سواندي شخصیتونه دي چې د خپل اولاد د روزنې، پالنې او نېکمرغۍ لپاره یې د ژوند تر ټولو قیمتي شپې، نه سترې کېدونکې هڅې او بې شمېره قربانۍ وقف کړې دي. له همدې امله، د هغوی خدمت یوازې د احسان او قدرپېژندنې څرگندونه نه ده، بلکې د انساني شرافت، لوړ اخلاق او پاک ضمیر نښه هم ګڼل کېږي. د والدینو خدمت د مینې، وفادارۍ او درناوي هغه ټولې انځور دی چې د اولاد او والدینو ترمنځ د محبت، یووالي او صمیمیت اړیکې لا ټینګې کوي. هغه اولاد چې د خپلو والدینو اړتیاوو ته پاملرنه کوي، د هغوی د راحت او هوساینې لپاره هڅه کوي او د هغوی د زړونو د خوشحالی وسیله ګرځي، په حقیقت کې د انسانیت تر ټولو لوړې مرتبې ته رسېږي. د خدمت مفهوم یوازې تر مالي مرستې محدود نه دی، بلکې د هغوی د احساساتو درک کول، د ناروغۍ پر مهال ورسره مرسته کول، په زړښت کې یې لاسنوی کول، په خوږه ژبه ورسره خبرې کول، د هغوی د اړتیاوو پوره کول او د هغوی د خوښۍ لپاره هڅه کول هم د خدمت مهم اړخونه دي. ډېر وخت یوه خوږه خبره، یو مهربان چلند او د هغوی د زړه ساتنه له هر ډول مادي مرستې څخه ارزښتناکه تمامېږي. په حقیقت کې، د والدینو خدمت د ظاهري اجر تر څنګ یو معنوي ثواب هم لري. هغه څوک چې د خپلو والدینو خدمت په اخلاص او مینه ترسره کوي، د زړه سکون، د ژوند برکت او د وجدان اطمینان ترلاسه کوي. د مور او پلار خوشحالي د کورنۍ په فضا کې د رحمت، مینې او هوساینې سبب ګرځي، او د هغوی دعا د انسان د بریا او نېکمرغۍ تر ټولو ستره پانګه ګڼل کېږي. د والدینو د عمر وروستي پړاوونه د اولاد لپاره د

از مېښت او وفادارۍ وخت وي. هماغه لاسونه چې يو وخت يې د اولاد لاس نيولی و، د کمزورۍ او زړښت له امله د مرستې اړتيا پيدا کوي. په همدې وخت کې د هغوی خدمت د مینې، قدرپېژندنې او انساني لور تيا تر ټولو ښکلې بېلگه ده. نېکمرغه هغه اولاد دی چې د خپلو والدينو د سپينو وېښتانو درناوی وکړي او د هغوی د ژوند وروستۍ ورځې د آرام، خوښۍ او عزت په فضا کې تېرې کړي. بې شکه، د والدينو خدمت د ژوند یو ستر وياړ او د انسان د نېکمرغۍ يوه روښانه لاره ده. هغه څوک چې د خپلو والدينو په خدمت کې ځان بوخت ساتي، په حقيقت کې د مینې، وفادارۍ او انسانيت تر ټولو ښکلې درس عملي کوي. ځکه چې د مور او پلار دعا، رضایت او خوشحالي د ژوند تر ټولو قيمتي شتمني او د بريا او سعادت تر ټولو روښانه خراغ دی.

د والدینو دعا او برکت

د انسان د ژوند په اوږده او پېچلي سفر کې ځینې داسې نعمتونه شته چې ارزښت یې په مال، مقام او ظاهري شتمنیو نه شي سنجول کېدای. د مور او پلار دعا او برکت د هغو الهي ډالियो له ډلې څخه دي چې د ژوند په تیارو کې د امید څراغ بلوي، د ستونزو په طوفانونو کې د سکون ساحل جوړوي او د انسان د بریا او نېکمرغۍ لپاره د خیر او رحمت دروازې پرانیزي. والدین د خپلو اولادونو لپاره یوازې د مینې او شفقت سرچینې نه دي، بلکې د هغوی له پاکو زړونو څخه راوتلې دعاوې د رحمت، برکت او خیر هغه سیندونه دي چې د اولاد د ژوند پر بېلابېلو برخو خپل اغېز پرېږدي. کله چې مور او پلار د خپل اولاد لپاره د زړه له کومې د بریا، روغتیا او نېکمرغۍ دعا وکړي، نو دا دعاوې د ژوند په لاره کې د ډاډ، هیلې او برکت فضا رامنځته کوي. د مور او پلار دعا د مادي امکاناتو ځای نه نیسي، خو د ژوند په ډېرو سختو پړاوونو کې د انسان لپاره د ځواک، صبر او توفیق سرچینه ګرځي. ډېر داسې کسان شته چې د خپلو والدینو د نیکو دعاوو په برکت د ستونزو له تورو سیورو راوتلي، بیاوې یې ترلاسه کړې او د ژوند په بېلابېلو ډګرونو کې یې د کامیابۍ لوړې څوکۍ ته ځان رسولی دي. ځکه چې د مور او پلار اخلاص او خیر غوښتنه له هر ډول غرض او ځان غوښتې څخه پاکه وي، برکت یوازې د مال او شتمنۍ په زیاتوالي کې نه وي، بلکې د زړه په سکون، د ژوند په آرامتیا، د وخت په ګټورتیا، د کورنۍ په یووالي او د انسان په نېکو لاسته راوړنو کې هم خپل انعکاس څرګندوي. هغه کور چې د والدینو له مینې، رضایت او دعاوو څخه برخمن وي، هلته د محبت، تفاهم او خوښۍ فضا لا پیاوړې وي او د ژوند ستونزې په اسانۍ سره د زغم او یووالي په وسیله هوارېږي. همدارنګه، د والدینو رضایت د اولاد په شخصیت

کې د خیر، ادب او انسانیت ښکلي رنگونه پیدا کوي. د هغوی دعا د اولاد لپاره د ډاډ یوه پیاوړې تکیه او د راتلونکي لپاره د هیلو یو روښانه څراغ گرځي. که څه هم د زمانې حالات بدلېږي او د ژوند بڼه نوې کیږي، خو د مور او پلار د دعا ارزښت او برکت تلپاتې پاتې کیږي. په حقیقت کې، د والدينو دعا د ژوند تر ټولو قيمتي خزانة او د برکتونو تر ټولو ستره سرچينه ده. ښکمرغه هغه انسان دی چې د خپلو والدينو زړونه خوشحال وساتي، د هغوی رضایت ترلاسه کړي او د هغوی له دعاوو څخه ځان برخمن کړي. ځکه چې د مور او پلار دعا د رحمت سیوري، د ښکمرغې زېږی او د ژوند د بريا تر ټولو روښانه راز دی.

د والدینو نافرمانی او ناوړه پایلې

د مور او پلار درناوی، اطاعت او خدمت د انساني اخلاقو له سترو فضیلتونو څخه شمېرل کېږي، او برعکس، د هغوی نافرمانی او د زړونو ماتول د هغو ناوړه کړنو له ډلې څخه دي چې نه یوازې د کورنۍ د خوښۍ او یووالي بنسټونه کمزوري کوي، بلکې د انسان پر شخصیت، وجدان او ټولنیز ژوند هم ژور منفي اغېز پرېږدایي. والدین هغه سپېڅلي شخصیتونه دي چې د خپل اولاد د روزنې، پالنې او سوکالۍ لپاره یې د ژوند تر ټولو ښکلي کلونه، بې شمېره هیلي او نه سترې کېدونکې قربانۍ قرباني کړې دي. له همدې امله، د هغوی د حقونو تر پېښو لاندې کول د قدرپېژندنې، انسانیت او لوړ اخلاقو له روحیې سره په ټکر کې دي. د والدینو نافرمانی یوازې په لوړو خبرو، سپکاوي او ښکاره مخالفت پورې محدوده نه ده، بلکې د هغوی د احساساتو نه درک کول، د اړتیا پر مهال بې پامۍ، د خبرو سپک گڼل او د هغوی د خوښۍ او رضایت له ارزښت څخه سترگې پټول هم د نافرمانۍ بېلابېل ډولونه دي. ډېر ځله داسې کړنې چې انسان یې کوچنی گڼي، د مور او پلار په زړونو کې ژور درد او خواشینی رامنځته کوي. د والدینو نافرمانی د کورنۍ د مینې او صمیمیت فضا زیانمنوي او د اولاد او والدینو ترمنځ د باور او عاطفي اړیکو تارونه کمزوري کوي. هغه څوک چې د خپلو والدینو له احساساتو سره بې پروا وي، په تدریجي ډول د زړه سکون، د کورنۍ خوښۍ او د ژوند معنوي خوند له لاسه ورکوي. ځکه چې د والدینو د زړونو ماتول د وجدان په نړۍ کې یو داسې دروند بار دی چې اغېزې یې د انسان په فکر، احساساتو او چلند کې څرگندېږي. همدارنګه، د والدینو نافرمانی د ټولنې په اخلاقي جوړښت هم منفي اغېز لري. هغه اولاد چې د خپلو والدینو درناوی نه کوي، د نورو خلکو د حقونو او احساساتو په درک کې هم

کمزوری کېږي. له همدې امله، د والدينو حقونو ته بې پامۍ د ټولنيزو اړيکو د کمزورۍ او د انساني ارزښتونو د زوال لامل گرځي. په حقيقت کې، د والدينو نافرمانۍ د ظاهري ګټو او لنډمهاله غوښتنو په خاطر د هغو سپېڅلو اړيکو له منځه وړل دي چې د مينې، قربانۍ او اخلاص پر بنسټ ولاړې دي. ډېری کسان هغه مهال د والدينو د ارزښت په عظمت پوهېږي چې د هغوی له سيوري څخه بې برخې شي، خو هغه وخت د پېښمانۍ او افسوس پرته بل څه په لاس نه ورځي. بې شکه، نېکمرغه هغه انسان دی چې د خپلو والدينو د ژوند په مهال د هغوی قدر وپېژني، د هغوی زړونه ونه ځوروي او د مينې، ادب او درناوي په فضا کې د هغوی رضایت ترلاسه کړي. ځکه چې د مور او پلار خوښي د ژوند د برکت، د زړه د سکون او د انساني عظمت يوه روښانه نښه ده، او د هغوی نافرمانۍ د پېښمانۍ، عاطفې، تشې او ناوړه پایلو يوه توره لاره ده.

د والدینو د زړه ماتولو زیانونه

د مور او پلار زړه د مینې، شفقت او بېریا اخلاص هغه سپېڅلې نړۍ ده چې د خپلو اولادونو د خوښۍ، بریا او نېکمرغۍ لپاره په کې تل د خیر، رحمت او دعاگانو څراغونه بل وي. هغوی خپل ژوند، ارام او هیلي د خپلو اولادونو لپاره قربانوي او د هغوی د خوشحالی په هیله د ژوند له گټو ستونزو سره مقابله کوي. له همدې امله، د والدینو د زړه ماتول یوازې یوه عادي تېروتنه نه ده، بلکې د انساني احساساتو، قدرپېژندنې او اخلاقي ارزښتونو پر وړاندې یو ستر زیان بلل کېږي، کله چې د مور او پلار زړونه د اولاد د بې پامۍ، سختو خبرو، سپکاوي او یا نافرمانۍ له امله ماتېږي، نو د کورنۍ د مینې او صمیمیت فضا کمزورې کېږي. هغه کور چې پکې د والدینو احساساتو ته ارزښت نه ورکول کېږي، ورو ورو له سکون، برکت او عاطفي خوښۍ څخه بې برخې کېږي. ځکه چې د کورنۍ اصلي ښکلا د متقابل درناوي، مینې او خواخوږۍ په فضا کې نغښتې ده. د والدینو د زړه ماتول د انسان په خپل وجدان او رواني حالت هم ناوړه اغېز کوي. ډېر کسان د خپلو والدینو د ژوند په مهال د هغوی د قدر په اهمیت نه پوهېږي، خو کله چې د هغوی له سیوري بې برخې شي، د پېښمانۍ او افسوس دروند بار یې تر پایه له ځانه سره مل وي. دا پېښماني هغه درد دی چې نه په مال جبرانېږي او نه هم د وخت په تېرېدو له منځه ځي. همدارنګه، د والدینو د زړه ماتول د اولاد او والدینو ترمنځ د باور، محبت او عاطفي اړیکو بنسټونه زیانمنوي. کله چې والدین د خپلو اولادونو له بې پروا چلند څخه خپه شي، د هغوی په زړونو کې درد، خواشینی او یوازیتوب پیدا کېږي، او دا حالت د کورنۍ د آرام او یووالي فضا ته زیان رسوي. په حقیقت کې، د والدینو د زړونو ساتنه د هغوی د خدمت تر څنګ یو لوی مسؤلیت دی. ځینې وخت یوه نرمه خبره، یو مهربان چلند او یا د

هغوی د احساساتو درناوی د هغوی زړونو ته سکون وربښي، او برعکس، یوه تنده خبره یا پې پامي کولای شي د هغوی په زړونو کې ژور تپونه پرېږدي. ځکه چې د مور او پلار زړونه د ظاهري ځواک تر شاله نازکو احساساتو او پې پایه مینې څخه ډک وي. پې شکه، نېکمرغه هغه څوک دی چې د خپلو والدينو زړونه خوشحاله وساتي، د هغوی احساساتو ته درناوی وکړي او د مینې، ادب او خواخوږۍ له لارې د هغوی رضایت ترلاسه کړي. ځکه چې د مور او پلار خوښي د ژوند د برکت سرچینه او د هغوی د زړونو ساتنه د انسان د لوړ اخلاق، ژور انسانیت او تلپاتې نېکمرغي نښه ده. او تر ټولو لویه بدمرغي دا ده چې انسان د خپلو والدينو له زړه ماتولو وروسته د پښېمانۍ په اوښکو کې ډوب شي، خو د تېر وخت د راگرځولو وس ونه لري.

د ماشوم په روزنه کې د والدينو رول

د ماشوم روزنه د انسان د ژوند تر ټولو مهم او حساسې مرحلې څخه ده، ځکه چې د انسان شخصيت، فکر، اخلاق او راتلونکي بنسټ د ماشومتوب په همدې کلونو کې جوړېږي. په دې سپېڅلي او درانه مسؤليت کې د مور او پلار رول تر ټولو مهم، اساسي او نه بدلېدونکي دی. والدين د ماشوم د لومړني ښوونځي په توګه د هغه د فکر، عادتونو او چلند بنسټونه ږدي او د هغه د ژوند لوري ټاکي. مور د ماشوم د عاطفي روزنې لومړنی مرکز دی. هغه د محبت، نرمۍ، زغم او شفقت له لارې ماشوم ته د انساني احساساتو لومړني درسونه ورکوي. د مور غېږ د ماشوم لپاره د امن، سکون او اعتماد لومړنی چاپېريال دی. ماشوم له مور څخه مينه، ژبه، عادتونه او د ژوند لومړني ارزښتونه زده کوي. د هغې مهربانه چلند د ماشوم په زړه کې د نرمو احساساتو، رحم او مینې تخم کړي. پلار بيا د نظم، مسؤليت، زحمت او د ژوند اصولو د زده کړې لوی ښوونکی دی. هغه ماشوم ته د ژوند واقعيتونه وربښي، د مسؤليت احساس پياوړی کوي او د سختيو پر وړاندې د زغم روحیه ورزده کوي. د پلار عملي چلند، د کار کولو طريقه او د کورنۍ لپاره د هغه قرباني د ماشوم په شخصيت کې د جدیت، هڅې او استقامت بنسټونه ږدي. د ماشوم په روزنه کې د دواړو والدينو ګډ رول ډېر مهم دی. که مور د مینې او نرمۍ سرچينه وي، نو پلار د ځواک، نظم او لارښوونې ستنه ده. کله چې دا دواړه عناصر په تعادل کې وي، ماشوم يو متوازن، بااخلاقه او مسؤل شخصيت ترې جوړېږي. برعکس، که په روزنه کې بې پروايي، تاوتریخوالی يا د مینې کمښت وي، نو د ماشوم په شخصيت کې تشې او کمزورتياوې پيدا کېږي. همدارنګه، والدين د ماشوم لپاره د عملي بېلګې حيثيت لري. ماشوم د ښوونو تر څنګ ډېر څه د ليدلو

او تقلید له لارې زده کوي. که والدين رښتيني، مهربانه، منظم او صادق وي، ماشوم هم همدا ځانگړنې خپلوي. خو که په کورنۍ فضا کې ناسم چلند، تندۍ يا بې نظمي موجوده وي، نو د ماشوم شخصيت هم له همدې چاپېريال څخه اغېزمن کېږي. په حقيقت کې، د ماشوم روزنه يوازې خبرې او نصيحت نه دي، بلکې د ژوند عملي طرز، چلند او د کورنۍ فضا ده چې ماشوم په کې لويېږي. والدين د دې فضا اصلي جوړوونکي دي او د هغوی مسؤليت د راتلونکي نسل د سمې ودې لپاره حياتي ارزښت لري. نېکمرغه هغه کورنۍ ده چې د ماشوم روزنه د مينې، نظم، اخلاص او متقابل درناوي پر بنسټ ترسره کوي. ځکه چې ښه روزل شوی ماشوم د ټولنې لپاره د خير، اصلاح او پرمختگ سرچينه گرځي، او دا ستره کاميابي د والدينو د زحمت، پوهې او قربانۍ پايله وي.

د مور غېږه؛ د ماشوم لومړنی ښوونځی

د انسان د ژوند لومړني قدمونه د داسې چاپېريال په غېږ کې اخلي چې د هغه د شخصيت، احساساتو او راتلونکي بنسټ پکې اېښودل کېږي. په دې ټولو چاپېريالونو کې د مور غېږه تر ټولو مقدس، نرم او اغېزناک ځای دی. دا غېږ يوازې د مينې او سکون پناه نه ده، بلکې د ماشوم د روزنې لومړنی ښوونځی هم گڼل کېږي، چېرته چې د انسان د اخلاقو، عادتونو او احساساتو تخم کرل کېږي. مور د ماشوم لپاره د ژوند لومړنی ښوونکې ده، خو د هغې تدريس د کتابونو او درسونو له لارې نه وي، بلکې د مينې، چلند، خبرې او احساس له لارې وي. ماشوم له مور څخه د ژبې لومړني الفاظ زده کوي، د احساساتو د څرگندولو طريقه زده کوي، او د مينې او باور لومړني مفاهيم په همدې غېږ کې پېژني. د مور نرم غږ د ماشوم د زړه سکون، او د هغې مهربانه لمس د امنيت احساس پيدا کوي. په دې سپېڅلي غېږه کې ماشوم يوازې فزيکي وده نه کوي، بلکې ذهني او عاطفي وده هم کوي. د مور چلند د ماشوم د شخصيت په جوړېدو کې مستقيم اغېز لري. که مور مهربانه، صبور او پاملرنه کوونکې وي، ماشوم هم په تدريجي ډول نرم، باادبه او د احساساتو درک کوونکی انسان جوړېږي. برعکس، که د ماشوم د لومړني چاپېريال فضاله بې پامۍ او سختی ډکه وي، نو د هغه په شخصيت کې د ناامني او بې باورۍ اغېزې څرگندېږي. د مور غېږه د ماشوم لپاره يوازې د استراحت ځای نه دی، بلکې د باور، مينې او انساني اړيکو د زده کړې لومړنی مرکز دی. دلته ماشوم زده کوي چې څنگه اړيکې جوړې کړي، څنگه احساسات درک کړي، او څنگه له نورو سره تعامل وکړي. همدا لومړنی درسونه وروسته د هغه د ټول ژوند بنسټ جوړوي. په حقيقت کې، د مور غېږه د ماشوم د شخصيت د ودې هغه لومړنی مکتب دی چې نه ديوالونه لري او نه کتابونه،

خو اغېزې د ټول عمر لپاره پاتې کېږي. د همدې غېږې روزنه انسان ته د مينې، احترام او انسانيت هغه ارزښتونه ورزده کوي چې د ژوند په هر پړاو کې يې لارښود وي. نېکمرغه هغه څوک دی چې د خپلې مورد غېږې ارزښت وپېژني، ځکه همدلته د ژوند اصلي درسونه په خاموشه، خو ژوره ژبه زده کېږي؛ هغه درسونه چې د ټول عمر لپاره د انسان د کاميابۍ او نېکمرغۍ بنسټ گرځي.

د پلار سیوری او حفاظت

د انسان د ژوند په اوږدو او پېچلو پړاوونو کې د پلار شتون د یوې مضبوطې ستې حیثیت لري، چې د کورنۍ د عزت، ساتنې او هوساینې بنسټ پرې ولاړ وي. پلار یوازې د روزنې راوړونکی نه دی، بلکې د کورنۍ د امنیت، نظم او وقار هغه خاموشه ساتونکی دی چې د ژوند له سختیو سره په زړورتیا مقابله کوي او د خپلو اولادونو لپاره د ارام او ډاډ چاپېریال برابر کړي. د پلار سیوری د ماشوم لپاره د اعتماد، ځواک او امنیت احساس رامنځته کوي. ماشوم د پلار په شتون کې ځان خوندي احساسوي او د ژوند له ستونزو سره د مقابلې جرأت په تدریجي ډول زده کوي. د پلار هغه خاموش حضور چې اکثره وخت د خبرو پر ځای د عمل په ژبه ځان څرګندوي، د اولاد په ذهن کې د مسؤلیت، زغم او استقامت تخم کړي. پلار د ژوند له واقعیتونو سره د مقابلې یوه ژوندي بېلګه ده. هغه د کورنۍ د اړتیاوو د پوره کولو لپاره له ستریا، فشار او ستونزو سره لاس او ګرېوان وي، خو د خپل اولاد د ارام لپاره خپلې ستونزې پټې ساتي. دا خاموشه قرباني د هغه د مینې او وفادارۍ تر ټولو ښکلې انځور جوړوي. د پلار حفاظت یوازې فزیکي ساتنه نه ده، بلکې د اولاد د اخلاقو، روزنې او راتلونکي لپاره فکري او عملي لارښوونه هم ده. هغه د خپلو تجربو له لارې خپل اولاد ته د ژوند لارې چارې ورښيي، د غلطو انتخابونو له پایلو یې خبروي او د سمې لارې په ټاکلو کې مرسته ورسره کوي. همدا لارښوونه د ماشوم په شخصیت کې د عقل، درایت او مسؤلیت احساس پیاوړی کوي. په حقیقت کې، د پلار سیوری د ژوند هغه نعمت دی چې ارزښت یې هغه وخت لا ښه درک کېږي کله چې انسان له ستونزو او مسؤلیتونو سره مخ شي. د هغه حضور د کورنۍ لپاره د ثبات، عزت او اعتماد نښه ده، او د هغه حفاظت د اولاد د راتلونکي لپاره

د یوې خوندي لارې تضمین دی. نېکمرغه هغه اولاد دی چې د خپل پلار د سیوري ارزښت وپېژني، د هغه زحمتونه درک کړي او د هغه د هڅو قدر وکړي. ځکه د پلار سیوری یوازې یو فزیکي ملاتړ نه، بلکې د ژوند د سختو څپو پر وړاندې د زغم، ځواک او استقامت هغه ستره ډالۍ ده چې د انسان په شخصیت کې د بریا او عزت بنسټ ږدي.

د والدينو نه ختمېدونکې مينه

د انسان د ژوند په اوږده سفر کې ډېرې اړيکې رامنځته کېږي او ډېر کسان ورسره اشنا کېږي، خو د مور او پلار مينه هغه ځانگړې ډالۍ ده چې د هرې بلې مينې څخه جلا او غوره مقام لري. دا مينه نه د گټې په بنسټ ولاړه ده او نه هم د کومې بدلې په تمه. والدين له هغه وخته د خپل اولاد په اړه فکر کوي چې لا پي نړۍ ته سترگې نه وي غړولې. د هغوی زړونه د اولاد په مينه ډک وي او ټولې هيلې، ارمانونه او دعاوې يې د خپلو ماشومانو له راتلونکې سره تړلې وي. مور د خپل ماشوم د زېږېدو له لومړۍ شېبې مخکې د هغه د راتگ لپاره سختې ورځې او شپې تېروي. هغه د خپل ماشوم هر درد په خپل درد بدلوي او د هغه هره موسکا د خپل ژوند تر ټولو لويه لاسته راوړنه گڼي. د مور غېږه د مينې، آرامتيا او امنيت کور دی. ماشوم د مور په غېږ کې هغه سکون مومي چې په بل هېڅ ځای کې يې نه شي موندلای. پلار هم د اولاد لپاره د قرباني يو ستر سمبول دی. هغه د کورنۍ د اړتياوو د پوره کولو لپاره له بېلابېلو ستونزو سره مبارزه کوي، سخت کار کوي او خپل ارام قربانوي. ډېری وخت پلار خپل شخصي ارمانونه او غوښتنې شاته پرېږدي، خو خپلو اولادونو ته ښه ژوند، ښه تعليم او روښانه راتلونکې برابر کړي. که څه هم د پلار مينه تل د مور په څېر په څرگندو الفاظو نه ښکاري، خو د هغه هره هڅه او هر زحمت د اولادونو لپاره د ژورې مينې څرگندونه کوي. د والدينو مينه له وخت سره نه کمېږي. کله چې ماشوم کوچنی وي، دوی يې لاس نيسي او د ژوند لومړني گامونه ور زده کوي. کله چې لوی شي، بيا هم د هغه د بريا او خوشحالي لپاره دعاوې کوي. که اولاد له ستونزو سره مخ شي، والدين يې تر ټولو لومړني ملاتړي وي. که تېروتنه وکړي، دوی ورته د اصلاح لار ښيي. که ناکام شي، دوی يې د بيا پورته کېدو لپاره

حوصله ورکوي. دا هغه مينه ده چې د هر حالت او هرې مرحلې سره دوام کوي. په حقيقت کې د والدينو مينه د يوه روښانه څراغ په څېر ده چې د ژوند په تيارو لارو کې د اولادونو لپاره رڼا برابروي. د هغوی دعاوې، نصيحتونه او ملاتړ د انسان د شخصيت په جوړولو کې مهم رول لري. هغه ټولنه چې د والدينو احترام پکې ژوندی وي، د اخلاقو، مينې او انسانيت له پلوه پياوړې وي. له همدې امله هر انسان بايد د خپلو والدينو قدر وکړي، د هغوی له قربانيو څخه خبر وي او د هغوی خدمت خپل وياړ وبولي. د والدينو مينه د نړۍ تر ټولو لويه شتمني ده، ځکه دا هغه نه ختمېدونکې مينه ده چې د ژوند تر وروستۍ سلگۍ پورې له اولاد سره پاتې کېږي او حتی د هغوی له دې نړۍ څخه تر تلو وروسته هم د دعاوو او نېکو يادونو په بڼه ژوندی وي.

په زړښت کې د والدينو پالنه

د انسان ژوند له بېلابېلو پړاوونو څخه تېرېږي. لکه څنګه چې ماشومان د ژوند په لومړيو کلونو کې د مور او پلار پاملرنې، مينې او ملاتړ ته اړتيا لري، همداسې والدين د زړښت په مرحله کې د خپلو اولادونو مينې، خدمت او پالنې ته اړتيا پيدا کوي. زړښت د انسان د ژوند يوه طبيعي مرحله ده چې له فزيکي کمزورۍ، روغتيايي ستونزو او ځينو رواني بدلونونو سره مل وي. په همدې وخت کې د اولادونو مسؤليت لا زياتېږي او د والدينو پالنه د هغوی يوه مهمه انساني، اخلاقي او ديني دنده ګرځي. مور او پلار د خپل ژوند تر ټولو ښې ورځې د خپلو اولادونو د روزنې، تعليم او هوساينې لپاره وقف کوي. هغوی د خپلو ماشومانو د خوښۍ لپاره له ګټو ستونزو، قربانيو او سختيو سره مخ کېږي. کله چې دوی زړښت ته ورسېږي، نود همدې قربانيو د قدر کولو تر ټولو غوره لار دا ده چې اولادونه يې په مينه، احترام او صبر سره پالنه وکړي. په زړښت کې والدين يوازې مادي مرستې ته اړتيا نه لري، بلکې عاطفي ملاتړ هم ورته ډېر مهم وي. کله ناکله د هغوی تر ټولو لويه اړتيا دا وي چې څوک يې خبرې واورې، ورسره وخت تېر کړي او د يوازي توب احساس يې کم کړي. د اولادونو يوه خوږه خبره، يوه موسکا او لږه پاملرنه کولای شي د هغوی زړونه له خوښۍ ډک کړي. د زړو والدينو پالنه د صبر او حوصلې غوښتنه کوي. د عمر له زياتېدو سره د انسان حافظه کمزورېږي، مزاج يې بدلېږي او فزيکي توان يې راکمېږي. په داسې حالت کې بايد اولادونه د هغوی له کمزوريو سره په نرمۍ او زغم چلند وکړي. هغه والدين چې د ماشومتوب پر مهال يې د خپلو اولادونو سلگونه تېروتنې زغملي دي، مستحق دي چې اولادونه يې هم د زړښت په مهال له مينې او درناوي ډک چلند ورسره وکړي. اسلام هم د والدينو خدمت او پالنې ته ځانګړې ارزښت

ورکړی دی. د مور او پلار احترام، اطاعت او خدمت د لویو نهکیو له جملې څخه ګڼل کېږي. په ځانګړي ډول کله چې هغوی زړښت ته ورسېږي، د هغوی خدمت د الله تعالی د رضا او رحمت د ترلاسه کولو یوه مهمه وسیله بلل شوې ده. په پایله کې ویلای شو چې په زړښت کې د والدينو پالنه یوازې یو اخلاقي مسؤلیت نه، بلکې د مینې، وفادارۍ او مننې څرګندونه ده. هغه اولادونه چې د خپلو زړو والدينو خدمت کوي، نه یوازې د هغوی زړونه خوشحالي، بلکې د انسانیت او نیکمرغۍ یوه روښانه بېلګه هم وړاندې کوي. د والدينو د زړښت کلونه باید د آرام، عزت او خوښۍ کلونه وي، او دا موخه یوازې د اولادونو د مینې او پالنې په وسیله ترلاسه کېدای شي.

د والدینو د نعمت ارزښت

الله تعالی انسان ته ټي شمېره نعمتونه ورکړي دي، خو له هغو نعمتونو څخه یو له سترو او ارزښتناکو نعمتونو څخه مور او پلار دي. والدین د انسان د ژوند لومړني ښوونکي، روزونکي او خواخوږي ملګري دي. د هغوی شتون د اولادونو لپاره د مینې، امنیت، لارښوونې او برکت سرچینه ده. ډېری خلک د والدینو د شتون ارزښت هغه وخت په بشپړه توګه درک کوي چې له دې ستر نعمت څخه ټي برخې شي. مور او پلار د اولادونو د ژوند په جوړولو کې بنسټیز رول لري. هغوی د ماشوم د شخصیت، اخلاقو او فکر د روزنې لپاره نه سترې کېدونکې هڅې کوي. د ماشوم لومړنۍ خبرې، لومړني ګامونه او د ژوند لومړني درسونه د والدینو له لارې زده کېږي. د هغوی مینه او پاملرنه د ماشوم په زړه کې د باور، جرئت او امید احساس پیدا کوي. د والدینو د نعمت ارزښت یوازې په مادي ملاتړ کې نه دی، بلکې د هغوی معنوي او عاطفي ملاتړ تر دې هم زیات اهمیت لري. کله چې انسان له ستونزو سره مخ شي، والدین یې تر ټولو لومړني ملاتړي وي. د هغوی دعاوې، نصیحتونه او مهرباني د ژوند په سختو شرایطو کې د انسان لپاره د قوت او ډاډ سرچینه ګرځي. د مور او پلار مینه هغه پانګه ده چې د ژوند په هېڅ بازار کې نه اخیستل کېږي. له بده مرغه ځینې کسان د والدینو د شتون پر مهال د هغوی ارزښت نه پېژني. د وخت په تېرېدو او د ژوند په بدلونونو کې کله ناکله انسان دومره بوخت شي چې د خپلو والدینو حقونه هېر کړي. خو حقیقت دا دی چې د والدینو ځای هېڅوک نه شي نیولای. شتمني، مقام او نورې لاسته راوړنې د مور او پلار د مینې او شفقت بدیل نه شي کېدای. په اسلامي لارښوونو کې هم د والدینو د مقام او ارزښت یادونه په ځانګړي ډول شوې ده. د هغوی احترام، خدمت او احسان د انسان د نېکمرغۍ او بریا

له مهمو لارو څخه گڼل کېږي. د والدينو رضا د برکت، سوکالۍ او د الله تعالی د رحمت سبب گرځي، او د هغوی دعاوې د اولادونو لپاره ستره معنوي شتمني ده. په پایله کې ویلای شو چې والدين د انسان په ژوند کې یو بې بدیله نعمت دی. د هغوی شتون د کورنۍ لپاره برکت، مینه او خوښي راوړي. له همدې امله هر انسان باید د خپلو والدينو قدر وکړي، له هغوی سره په مینه او احترام چلند وکړي او تر خپلې وسې یې خدمت وکړي، ځکه چې د والدينو د نعمت ارزښت تر هر هغه څه لوړ دی چې انسان یې په ژوند کې ترلاسه کولای شي.

د والدينو له وفات وروسته د هغوی حقوق

د مور او پلار مينه، قرباني او خدمت د انسان په ژوند کې داسې ستر ارزښت لري چې د هغوی له وفات وروسته هم نه هېرېږي. که څه هم د والدينو د ژوند موده پای ته رسېږي، خو د اولادونو مسؤليتونه او د هغوی حقوق په بشپړ ډول نه ختمېږي. اسلام اولادونو ته لارښوونه کوي چې د خپلو وفات شوو والدينو ياد ژوندی وساتي، د هغوی لپاره دعا وکړي او هغه نېک کارونه ترسره کړي چې اجرې هغوی ته ورسېږي. د والدينو له وفات وروسته تر ټولو مهم حق دا دی چې اولادونه د هغوی لپاره د مغفرت، رحمت او جنت دعا وکړي. د اولاد دعا د والدينو لپاره يوه ستره ډالۍ ده چې د هغوی درجې لوړوي او د الله تعالی رحمت ورته راجلبوي. هغه اولاد چې خپل مور او پلار په خپلو دعاوو کې يادوي، د وفادارۍ او قدر پېژندنې غوره بېلگه وړاندې کوي. د والدينو د حقوقو له جملې څخه يو مهم حق د هغوی د وصيتونو او مشروع هيلو درناوی دی. که هغوی کومه روا هيله يا وصيت پرې ايښی وي، اولادونه بايد د خپل توان تر حده هغه پوره کړي. همدارنگه د هغوی پورونه ادا کول او د هغوی مالي مسؤليتونه بشپړول د اولادونو له مهمو دندو څخه گڼل کېږي. صدقه او خيرات کول هم د وفات شوو والدينو لپاره يوه ستره نيکي ده. کله چې اولادونه د خپلو والدينو په نيت صدقه ورکړي، د خير کارونه ترسره کړي يا د عامه گټې کوم کار ترسره کړي، د هغه اجر والدينو ته هم رسېږي. دا کار نه يوازې د والدينو لپاره گټه لري، بلکې د اولادونو لپاره هم اجر او ثواب سبب گرځي. د والدينو د دوستانو، خپلوانو او نېکو اړيکو ساتل هم د هغوی له حقوقو څخه دي. هغه کسان چې د مور او پلار له ژوند سره تړلي وو، بايد د درناوي او احسان وړ وگرځول شي. دا عمل د والدينو د ياد او احترام د دوام يوه بشکلې

نېشه ده او د هغوی د نېکو اړیکو د ساتلو سبب کېږي. همدارنگه د والدينو د ښو اخلاقو، نصيحتونو او ارزښتونو ساتل د هغوی د حقونو يوه برخه ده. اولادونه بايد د هغوی نېک نوم ژوندی وساتي او داسې کړنې ترسره نه کړي چې د والدينو حيثيت او عزت ته زیان ورسوي. د هغوی د ښو کارونو دوام او د خير په لارو کې تګ د والدينو لپاره تلپاتې صدقه او د هغوی د یاد ساتلو غوره وسيله ده. په پایله کې ویلای شو چې د والدينو له وفات وروسته هم د هغوی حقوق پر اولادونو پاتې کېږي. دعا، صدقه، د پورونو ادا کول، د خپلو اړیکو ساتل او د هغوی د نېکو لارښوونو تعقیبول هغه لارې دي چې اولادونه پرې د خپلو والدينو حق ادا کولای شي. د والدينو د یاد ساتل او د هغوی لپاره د خير غوښتل د وفادارۍ، مینې او قدر پېژندنې تر ټولو ښکلې څرګندونه ده.

د والدینو لپاره دعا او صدقه

مور او پلار د انسان په ژوند کې د مینې، رحمت او قربانۍ تر ټولو سترې بېلګې دي. هغوی د خپلو اولادونو د روزنې، پالنې او هوساینې لپاره نه سترې کېدونکې هڅې کوي او د ژوند تر ټولو ښې شېبې د خپلو ماشومانو د خوشحالي لپاره قربانوي. له همدې امله د اولادونو له مهمو مسئولیتونو څخه دا ده چې د خپلو والدینو د ژوند پر مهال او له وفات وروسته هم هغوی په دعاوو او نېکو کارونو کې یاد وساتي. دعا د مؤمن تر ټولو قوي معنوي وسیله ده. کله چې اولادونه د خپلو والدینو لپاره د الله تعالی له دربار څخه د رحمت، مغفرت او برکت غوښتنه کوي، دا د هغوی د مینې او قدر پېژندنې څرګندونه ده. د والدینو لپاره دعا یوازې یو عبادت نه دی، بلکې د زړونو ترمخ د وفادارۍ او اړیکې یو ښکلی انځور هم دی. د اولادونو رښتیني دعاګانې د والدینو لپاره د خیر او رحمت وسیله ګرځي او د هغوی د روحاني مقام د لوړوالي سبب کېږي. د والدینو لپاره دعا باید یوازې په ځانګړو وختونو پورې محدوده نه وي، بلکې د ژوند یوه دوامداره برخه وګرځي. انسان کولای شي د خپلو ورځنیو عبادتونو، لمونځونو او د دعا په وختونو کې خپل مور او پلار یاد کړي او د هغوی لپاره د خیر غوښتنه وکړي. دا عمل د والدینو د حقونو د ادا کولو یوه مهمه او اسانه لار ده. صدقه هم د والدینو لپاره د احسان او نیکۍ یوه بله غوره وسیله ده. کله چې اولادونه د خپلو والدینو په نیت صدقه ورکړي، بېوزلو ته مرسته ورسوي، د خیر کارونه ترسره کړي او یا د ټولنې د ګټې کومه پروژې ونډه واخلي، د دې عمل اجر والدینو ته هم رسېږي. صدقه نه یوازې د محتاجو خلکو ستونزې کموي، بلکې د والدینو لپاره د ثواب او رحمت لامل هم ګرځي. د والدینو په نوم د څاه کیندل، د جومات یا ښوونځي په جوړولو کې مرسته کول، د قرآن کریم چاپ

او وېش، د یتیمانو ملاتړ او نور عام المنفعه کارونه د صدقې له هغو
 بڼو څخه دي چې کټه يې تر اوږدې مودې دوام کوي. دا ډول نېک
 اعمال د والدينو لپاره دوامداره خير او برکت رامنځته کوي او د
 هغوی نوم له نيکۍ سره ژوندی ساتي. دعا او صدقه دواړه د والدينو
 د ياد ساتلو او د هغوی د حقونو د ادا کولو مهمې لارې دي. دا
 کارونه اولادونو ته دا فرصت ورکوي چې د خپلو والدينو له قربانيو
 مننه وکړي او د هغوی لپاره د خير سبب وگرځي. هغه اولادونه چې
 خپل والدين په دعاوو او صدقو کې يادوي، نه يوازې د هغوی لپاره
 نيکي کوي، بلکې خپله هم د اجر، برکت او د زړه د سکون برخه
 گرځي. په پايله کې ويلاى شو چې د والدينو لپاره دعا او صدقه د
 مينې، وفادارۍ او قدر پېژندنې تر ټولو ښکلي څرگندونې دي. دا دوه
 ستر عبادتونه د والدينو لپاره د رحمت او مغفرت وسيله گرځي او د
 اولادونو او والدينو ترمنځ د روحاني اړيکې دوام تضمينوي. هر
 انسان بايد هڅه وکړي چې خپل والدين په خپلو دعاوو او نېکو
 اعمالو کې تل ياد وساتي، ځکه چې دا د هغوی د حقونو د ادا کولو
 له غوره لارو څخه ده.

د صالح اولاد مسؤليتونه

صالح اولاد د کورنۍ، ټولنې او امت لپاره يوه ستره بانگه گڼل کېږي. د صالح اولاد مفهوم يوازې په دې نه محدودېږي چې انسان نېک عبادت کوونکی وي، بلکې په دې کې د والدينو اطاعت، د خلکو خدمت، ښه اخلاق او د ديني او انساني ارزښتونو ساتنه هم شامله ده. صالح اولاد هغه څوک دی چې د خپل ژوند په هره برخه کې د حق، عدالت او نېکۍ لاره غوره کړي او د خپلو مسؤليتونو د ادا کولو هڅه وکړي. د صالح اولاد لومړنی مسؤليت د والدينو احترام او اطاعت دی. مور او پلار د اولاد د روزنې او پالنې لپاره بې شمېره قربانۍ ورکوي، نو د هغوی درناوی او خدمت د صالح اولاد له مهمو ځانگړتياوو څخه دی. صالح اولاد د خپلو والدينو خبرې په غور اوري، د هغوی له لارښوونو څخه گټه اخلي او هڅه کوي چې د هغوی زړونه خوشحال وساتي. د ديني ارزښتونو ساتل هم د صالح اولاد يوه مهمه دنده ده. هغه بايد خپل عبادات په سمه توگه ترسره کړي، د الله تعالی احکامو ته غاړه کېږدي او له بدو اعمالو څخه ځان وساتي. د ديني اصولو پابندي نه يوازې د فرد شخصيت جوړوي، بلکې د ټولنې د اصلاح او پرمختگ سبب هم گرځي. ښه اخلاق د صالح اولاد بله مهمه ځانگړنه ده. رښتينولي، امانتداري، تواضع، صبر او مهرباني هغه صفات دي چې صالح اولاد يې په خپل ژوند کې عملي کوي. هغه له خلکو سره په احترام او نرمو خبرو چلند کوي او هڅه کوي چې د نورو د خير او هوساينې سبب وگرځي. صالح اولاد د زده کړې او ځان جوړونې مسؤليت هم لري. هغه بايد د علم او پوهې د ترلاسه کولو لپاره هڅه وکړي، خپل استعدادونه وده ورکړي او د خپلې کورنۍ او ټولنې لپاره گټور شخصيت جوړ شي. علم او پوهه د انسان مقام لوړوي او هغه د خدمت کولو لپاره لا پياوړی کوي. د کورنۍ او ټولنې په وړاندې

مسئولیت احساسول هم د صالح اولاد له دندو څخه دي. هغه باید د خپلو خپلوانو حقونه وپېژني، له اړمنو سره مرسته وکړي او د ټولنې په اصلاح او پرمختګ کې ونډه واخلي. صالح اولاد یوازې د خپل ځان په فکر کې نه وي، بلکې د نورو د خیر او ګټې لپاره هم کار کوي. له والدينو سره د ژوند پر مهال احسان کول او د هغوی له وفات وروسته د دعا، صدقې او نېکو اعمالو له لارې یاد ساتل هم د صالح اولاد له مهمو مسئولیتونو څخه دي. د اولاد نېک عملونه د والدينو لپاره د اجر او ثواب سبب ګرځي او د هغوی د روزنې غوره پایله بلل کېږي. په پایله کې ویلای شو چې صالح اولاد د خپلو والدينو، خپلې کورنۍ او خپلې ټولنې په وړاندې مهم مسئولیتونه لري. د والدينو خدمت، د دین پیروي، ښه اخلاق، د علم ترلاسه کول او د خلکو خیر غوښتل هغه ځانګړتیاوې دي چې یو انسان د صالح اولاد مقام ته رسوي. همدا ډول اولاد د خپل ژوند په برکت سره نه یوازې خپل ځان، بلکې خپله کورنۍ او ټولنه هم روښانه کوي.

د والدينو د خوښۍ لارې

والدين د انسان په ژوند کې تر ټولو مهربان، خواخوږي او د قرباني سمبولونه دي. هغوی د خپلو اولادونو د روزنې، پالنې او برياليتوب لپاره بې شمېره هڅې کوي او د خپل ژوند ډېرې هيلې د خپلو ماشومانو له راتلونکي سره تړي. له همدې امله د اولادونو لپاره دا يو مهم مسؤليت دی چې د خپلو والدينو د خوښۍ او رضايت لپاره هڅه وکړي. د والدينو خوښي نه يوازې د کورنۍ د سوکالۍ سبب گرځي، بلکې د انسان د اخلاقي او معنوي پرمختګ لپاره هم ستر ارزښت لري. د والدينو د خوښۍ تر ټولو مهمه لاره د هغوی احترام او درناوی دی. خوږې خبرې، نرم چلند او د ادب مراعات کول د والدينو زړونو ته سکون وربښي. کله چې اولادونه له خپلو والدينو سره په درناوي خبرې کوي او د هغوی عزت ساتي، نو والدين د خوښۍ او وياړ احساس کوي. اطاعت او د هغوی د مشروع غوښتنو منل هم د والدينو د خوښۍ له مهمو لارو څخه دي. والدين د خپلو اولادونو لپاره تل د خير او ښکمرغۍ هيله لري، نو د هغوی د ګټورو نصيحتونو منل او عملي کول د خوښۍ او رضايت سبب گرځي. هغه اولاد چې د خپلو والدينو لارښوونو ته ارزښت ورکوي، د هغوی په زړونو کې ځانګړی ځای پيدا کوي. د والدينو خدمت کول هم د هغوی د خوشحالي يوه غوره وسيله ده. د کور په چارو کې مرسته، د اړتياوو پوره کول، د ناروغۍ پر مهال پاملرنه او د زېږست په وخت کې د هغوی پالنه هغه کارونه دي چې والدين پرې ډېر خوښېږي. خدمت يوازې په لويو کارونو پورې محدود نه دی؛ کله ناکله کوچنۍ مرستې او پاملرنې هم د هغوی لپاره ډېر ارزښت لري. د والدينو د خوښۍ يوه بله مهمه لاره دا ده چې اولادونه په خپل ژوند کې بريالي، بااخلاقه او ښک انسانان واوسي. کله چې والدين وويني چې اولادونه يې د ښه اخلاقو، علم او ښکونو

خاوندان دي، نو د هغوی زړونه له خوښۍ ډکېږي. د اولادونو ښه نوم او ښه چلند د والدينو لپاره تر ټولو لوی وياړ گڼل کېږي. له والدينو سره وخت تېرول او د هغوی خبرو ته غورځول هم د هغوی د خوښۍ سبب گرځي. په ننۍ بوخته نړۍ کې ډېری زړېدل شوي والدين د خپلو اولادونو د وخت او پاملرنې تېري وي. د هغوی پوښتنه کول، ورسره کښېناستل او د هغوی احساساتو ته ارزښت ورکول د مينې او درناوي ښکاره نښه ده. دعا کول او د والدينو لپاره د خير غوښتل هم د هغوی د خوښۍ يوه مهمه لار ده. د ژوند پر مهال د هغوی لپاره د روغتيا، برکت او اوږد عمر دعا کول او له وفات وروسته يې د مغفرت او رحمت غوښتنه کول د وفادارۍ او قدر پېژندنې ښکلی مثال دی. په پايله کې ويلاى شو چې د والدينو خوښۍ په شتمنۍ او ډاليونو، بلکې په مينه، احترام، اطاعت، خدمت او ښک چلند کې نغښتې ده. هغه اولادونه چې د خپلو والدينو د خوښۍ لپاره هڅه کوي، نه يوازې د هغوی دعاوې او رضايت ترلاسه کوي، بلکې خپل ژوند هم د برکت، سکون او ښکمرغۍ په رڼا روښانوي.

د والدینو قدر د ژوند په مهال

والدين د انسان د ژوند هغه ستر نعمت دی چې د هغوی قدر کول یوازې د احساس خبره نه ده، بلکې یو مهم اخلاقي، انساني او ديني مسؤليت دی. ډېری خلک د والدینو ارزښت هغه وخت درک کوي چې هغوی له لاسه ورکړي، خو حقيقت دا دی چې د والدینو حقيقي قدر باید د هغوی د ژوند په مهال وشي. د والدینو د ژوند پر مهال د هغوی قدر کول د احترام له لارې پیلېږي. نرمې خبرې، د ادب مراعات او له هغوی سره ښه چلند د اولاد د مينې ښکاره نښه ده. د هغوی د خبرو اوږېدل او د هغوی د تجربو درناوی کول د کورنۍ فضائ ته سکون او محبت ورکوي. د والدینو اطاعت او د هغوی د مشروع غوښتنو منل هم د قدر کولو مهمه برخه ده. والدين تل د اولادونو د خير او ښکمرغۍ غوښتونکي وي، نو د هغوی لارښوونې عملي کول د اولاد د وفادارۍ څرگندونه ده. دا اطاعت باید د مينې او رضایت له مخې وي، نه د مجبورۍ له احساسه. د هغوی خدمت کول د قدر کولو عملي بڼه ده. د کور په کارونو کې مرسته، د اړتیاوو پوره کول او په ځانګړي ډول د زېږت پر مهال د هغوی پاملرنه د اولاد مسؤليت ګڼل کېږي. والدين د خپلو اولادونو لپاره خپل ژوند وقف کړی وي، نو د هغوی لپاره لږ خدمت هم لوی ارزښت لري. د والدینو سره وخت تېرول د هغوی د قدر کولو بله مهمه لاره ده. په نننۍ بوخته نړۍ کې ډېری والدين یوازې پاتې کېږي، نو د اولادونو پاملرنه، ورسره ناستې او خبرې کول د هغوی د خوښۍ او آرام سبب ګرځي. همدارنګه د والدینو لپاره دعا کول د قدر څرګندونه ده. د هغوی د ژوند پر مهال د روغتیا، برکت او اوږد عمر غوښتل او د هغوی د خوشحالی لپاره هڅه کول د مينې ښکلی ثبوت دی.

والدين - اويس قرني رحمه الله

اويس بن عامر القرني (رحمه الله) د يمن د قَرْن سيمې اوسېدونکی و. هغه د رسول الله ﷺ په زمانه کې مسلمان شو، خو د خپلې ناروغۍ مور د خدمت له امله يې مدينې ته سفرونه کړ، نو ځکه يې د رسول الله ﷺ ليدنه ونشوه کړای. له همدې امله هغه تابعي بلل کېږي، نه صحابي. رسول الله ﷺ د هغه په اړه صحابه کرامو ته وفرمايل: له يمن څخه به يو سړی درشي چې نوم يې اويس بن عامر دی... هغه به له خپلې مور سره ډېر نېک چلند کوونکی وي. که له هغه څخه وغواړئ چې ستاسو لپاره دعا وکړي، نو دې دعا وکړي.

د حديث عربي متن: **يَأْتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مَعَ أُمَدَادِ أَهْلِ الْيَمَنِ... لَهُ وَالِدَةٌ هَوِيَهَا بَرٌّ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لِأَبَرِّهٖ، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَعْفِرَ لَكَ فَأَفْعَلْ.** پښتو ژباړه: تاسو ته به د يمن له خلکو سره اويس بن عامر راشي... هغه له خپلې مور سره ډېر نيکي کوونکی دی. که پر الله قسم وخوري، الله يې قسم پوره کوي. که دې وس ورسېږي چې هغه ستا لپاره د مغفرت دعا وکړي، نو ترې وغواړه. اويس قرني (رحمه الله) غوښتل چې رسول الله ﷺ وويني، خو مور يې سپی ن سرې او ناروغه وه او د هغه خدمت ته اړتيا لرله. هغه د مور خدمت د خپل ژوند تر ټولو لوی مسئوليت وباله او د همدې لپاره يې مدينې ته سفرونه کړ. کله چې حضرت عمر رضي الله عنه د خلافت پر مهال د يمن له قافلو څخه د اويس پوښتنه وکړه، هغه يې پيدا کړ او د رسول الله ﷺ د سپارښتنې له مخې يې ترې وغوښتل چې د ده لپاره د مغفرت دعا وکړي. دا پېښه د مور د خدمت لوړ مقام څرگندوي.

◀ صحيح مسلم، کتاب فضائل الصحابة، د اويس قرني حديث، حديث شمېره: ۲۵۴۲.

د والدينو په اړه عبرتناکه کيسه

د جُريج عابد کيسه او د مور حق: جُريج د بنی اسرائيلو له عبادت کوونکو کسانو څخه و. هغه په خپل عبادت ځای کې ډېر وخت عبادت کاوه. يوه ورځ يې مور راغله او هغه يې وباله: ای جُريج! جُريج په نفل لمانځه ولاړ و. له ځان سره يې وويل: مور مې ده، که ځواب ورکړم لمونځ به پرېږدم، او که پاتې شم مور به مې خپه شي. هغه لمانځه ته دوام ورکړ او د مور غږ ته يې ځواب ور نه کړ. مور يې خپه شوه او دعا يې وکړه چې الله دې هغه د يوې سختې ازموينې سره مخ کړي. وروسته پر جُريج يو تور ولگېد، خو الله تعالى د يوه ماشوم په خبرو کولو سره د هغه بېگناهي بېکاره کړه. د مور او پلار حق دومره لوی دی چې حتی د نفل عبادت پر مهال هم د هغوی اړتيا ته بايد پام وشي.

د حضرت اسماء بنت ابوبکر رضي الله عنها او د مشرکي مور کيسه: اسماء بنت ابوبکر رضي الله عنها وويل: زما مور چې لا اسلام يې نه و راوړی، زما ليدو ته راغله. ما له رسول الله ﷺ څخه پوښتنه وکړه: ايا له خپلې مور سره اړيکه وساتم؟ رسول الله ﷺ وفرمايل: هو، له خپلې مور سره اړيکه وساته. اسلام د مور او پلار د حق ساتنه کوي، حتی که هغوی مسلمان نه وي، تر هغه چې د الله نافرمانی امر نه کوي.

◀ صحيح مسلم، کتاب الزکاة، حديث ۱۰۰۳
 ▶ صحيح مسلم کتاب البر والصلة، حديث ۲۵۵۰

د اولاد او والدينو متقابل مسؤليتونه

د انسان په ژوند کې د کورنۍ اړيکه تر ټولو مهمه او اساسي اړيکه ده. د دې اړيکې په منځ کې د مور، پلار او اولاد ترمنځ اړيکه ځانگړې ارزښت لري. دا اړيکه يوازې د مينې نه، بلکې د مسؤليتونو پر بنسټ ولاړه ده. والدين د اولاد روزنه کوي، او اولاد د هغوی د زحمتونو بدلې د احترام او خدمت په بڼه ورکوي. د دواړو ترمنځ متقابل مسؤليتونه د سالمې کورنۍ او سالمې ټولنې بنسټ جوړوي. د والدينو لومړنی مسؤليت د اولاد روزنه او پالنه ده. هغوی بايد خپلو اولادونو ته بڼه اخلاق، د ژوند اصول او د ديني او انساني ارزښتونو زده کړه ورکړي. د ماشوم په لومړيو کلونو کې د والدينو چلند د هغه د شخصيت په جوړېدو کې مهم رول لري. که والدين بڼه مثال وښيي، اولادونه هم په هماغه لاره روانېږي. د اولاد په وړاندې د والدينو بل مسؤليت د مينې او شفقت څرگندونه ده. اولاد يوازې مادي اړتياوې نه لري، بلکې عاطفي پاملرنه هم ورته ډېره مهمه ده. والدين بايد له خپلو اولادونو سره نرم چلند وکړي، د هغوی ستونزې واورې او د هغوی د اعتماد فضا رامنځته کړي. له بلې خوا د اولادونو مسؤليت د والدينو احترام او اطاعت دی. مور او پلار د خپل ژوند ډېرې هيلې د اولاد لپاره قربانوي، نو د هغوی درناوی او خدمت د اولادونو مهمه دنده ده. اولاد بايد د والدينو خبرې په ادب واورې، د هغوی مشروع غوښتنې ومني او له هغوی سره بڼه چلند وکړي. د اولاد بل مسؤليت د والدينو خدمت په ځانگړي ډول د زړښت پر مهال دی. کله چې والدين کمزوري شي، د هغوی پاملرنه او ملاتړ د اولادونو پر غاړه راځي. د هغوی اړتياوې پوره کول، ورسره وخت تېرول او د هغوی د زړه سکون ته پام کول د وفادار اولاد نښه ده. متقابل مسؤليتونه يوازې په مادي چارو پورې محدود نه دي،

بلکې د دعا او معنوي ملاتړ برخه هم لري. والدين د اولاد لپاره دعا کوي او د اولاد دعا د والدينو لپاره د رحمت او مغفرت سبب گرځي. دا روحاني اړيکه د دواړو ترمنځ مينه لا پياوړې کوي. په پای کې ويلاى شو چې د والدينو او اولاد ترمنځ اړيکه د مسؤليت، مينې او احترام يوه ښکلې توازن دی. کله چې والدين خپل مسؤليتونه په سمه توگه ادا کړي او اولاد هم د هغوی قدر وکړي، نو يوه سالمه، خوشحاله او برکتناکه کورنۍ رامنځته کېږي چې د ټولنې د پرمختگ بنسټ جوړوي.

د والدینو رضا؛ د الله تعالی رضا

مور او پلار د انسان د ژوند هغه ستر نعمتونه دي چې د هغوی په خدمت، احترام او رضا کې د دنیا او آخرت نېکمرغي نغښتي ده. د اسلام له مهمو تعلیماتو څخه دا دی چې د والدینو رضا د الله تعالی د رضا سبب گرځي او د هغوی نارضايتي د الله تعالی د نارضايتي لامل کېدای شي. الله تعالی په قرآن کریم کې په څو ځایونو کې د والدینو سره د احسان امر کړی دی او د هغوی د حقونو یادونه یې د خپل عبادت تر څنګ کړې ده. دا پخپله د دې څرګند ثبوت دی چې د والدینو مقام د انسان په ژوند کې څومره مهم دی. د الله تعالی عبادت وروسته د والدینو احترام د ایمان له مهمو نښو څخه ګڼل کېږي. د والدینو رضا یوازې په ظاهري احترام نه ترلاسه کېږي، بلکې د زړه له اخلاص، نرم چلند او عملي خدمت سره تړلې ده. کله چې اولادونه د خپلو والدینو خبرې په ادب اوري، د هغوی اړتیاوې پوره کوي او د هغوی د خوښۍ لپاره هڅه کوي، نو د هغوی زړونه خوشحاليږي او همدا د الله تعالی د رضا سبب گرځي. په حدیث شریف کې هم د والدینو د حقونو په اړه ډېر ټینګار شوی دی. نبي کریم ﷺ د مور او پلار خدمت د لویو نېکو اعمالو څخه یاد کړی دی او د هغوی نافرمانی یې له لویو گناهونو څخه ګڼلې ده. دا ښيي چې د والدینو رضا یوازې کورنۍ مسؤلیت نه، بلکې د ديني ژمنتیا یوه مهمه برخه ده. د والدینو رضا د انسان په ژوند کې برکت راوړي. هغه اولادونه چې د خپلو والدینو خدمت کوي او د هغوی دعاوې ترلاسه کوي، په ژوند کې د سکون، کامیابۍ او پرمختګ احساس کوي. برعکس، د والدینو نارضايتي د انسان د ژوند د ستونزو او بې برکتۍ سبب کېدای شي. د والدینو رضا د الله تعالی د رضا تر ټولو لنډه او عملي لاره ده. څوک چې غواړي د الله تعالی رحمت ترلاسه کړي.

د والدينو برکت او د ژوند کاميابي

د انسان په ژوند کې د کاميابۍ لپاره بېلابېل عوامل شتون لري، لکه علم، هڅه، تجربه او ښه پلان جوړونه؛ خو له دې ټولو سره سره يو داسې ستر نعمت هم شته چې د انسان د ژوند په برکت او بريا کې ځانگړی رول لري، او هغه د والدينو دعا، رضا او برکت دی. مور او پلار د کورنۍ د برکت سرچينه دي، او د هغوی مينه او دعاوې د اولادونو د بريا لپاره نه ليدل کېدونکې خو پياوړې پانگه گڼل کېږي. والدين د خپلو اولادونو د روزنې لپاره کلونه کلونه قرباني ورکوي. هغوی د خپلو ماشومانو د هوساينې، تعليم او روښانه راتلونکي لپاره خپل وخت، ځواک او امکانات مصرفوي. د دوی زحمتونه يوازې مادي نه وي، بلکې د مينې، دعا او خواخوږۍ په رنگ رنگ احساساتو هم رنگين وي. همدا قرباني د کورنۍ په ژوند کې برکت راولي او د اولادونو د بريا بنسټ جوړوي. د والدينو دعا د انسان لپاره يوه ستره معنوي شتمني ده. کله چې مور او پلار د خپلو اولادونو لپاره د خير، روغتيا او کاميابۍ دعا کوي، د هغوی له زړونو راوتلې دعاوې د الله تعالی په دربار کې ځانگړی ارزښت لري. ډېر خلک په خپل ژوند کې دا تجربه کوي چې د والدينو دعاوې په برکت له ستونزو ژغورل شوي او د بريا لوړو پوړيو ته رسېدلي دي. د والدينو رضا هم د کامياب ژوند يو مهم راز دی. هغه اولاد چې د خپلو والدينو خدمت کوي، د هغوی عزت ساتي او د هغوی د خوښۍ لپاره هڅه کوي، د زړه سکون او روحي اطمینان ترلاسه کوي. دا سکون د انسان په شخصيت، پرېکړو او اړيکو مثبت اغېز کوي او د برياليتوب لاره ورته هواروي. برعکس، د والدينو له حقونو غفلت او د هغوی نارضايتي د ژوند له برکت څخه د محروميت سبب کېدای شي. که څه هم يو انسان ممکن مادي لاسته راوړنې ولري، خو که د والدينو دعا او رضا ورسره نه وي، د

ژوند ریښتیني سکون او خوښي نه شي موندلای، کامیايي یوازې د شتمنۍ، مقام او شهرت نوم نه دی. حقیقي کامیايي هغه ده چې انسان له خپل ژوند څخه راضي وي، د خلکو په منځ کې ښه نوم ولري او د الله تعالی رضا ترلاسه کړي. د والدينو برکت د دې ټولو نعمتونو د ترلاسه کولو یوه مهمه وسیله ده.

د مور د شیدو حق او ارزښت

الله تعالی انسان ته ټي شمېره نعمتونه ورکړي دي، خو د مور مینه او د هغې شیدې له هغو ستر نعمتونو څخه دي چې د ماشوم د ژوند له لومړیو شېبو سره تړاو لري. د مور شیدې یوازې د ماشوم د بدن د ودې وسیله نه دي، بلکې د مینې، رحمت، قربانۍ او پالنې یو ژوندی سمبول هم ګڼل کېږي. ماشوم د مور له شیدو سره نه یوازې غذا ترلاسه کوي، بلکې د مور له زړه سره ژوره عاطفي اړیکه هم پیدا کوي. د مور د شیدو حق له هغه وخته پیلېږي چې ماشوم نړۍ ته سترګې غړوي. مور د خپل ماشوم د روغتیا، ودې او هوساینې لپاره خپل وخت، آرام او ځواک قربانوي. هغه د ورځې او شپې په هر وخت کې د خپل ماشوم اړتیاوو ته پام کوي او په مینه ټي روزي. دا قرباني د مور د ستر مقام او ټي ساري مهرباني څرګندونه کوي. د مور شیدې د ماشوم لپاره تر ټولو بشپړه او طبیعي غذا ده. د ماشوم بدن ته هغه ځواک، روغتیا او دفاعي توان ورکوي چې د ژوند په لومړیو پړاوونو کې ورته اړتیا لري. له همدې امله د مور شیدې د ماشوم د سالمې ودې او ښه روغتیا بنسټ جوړوي. د مور د شیدو ارزښت یوازې په فزیکي ګټو پورې محدود نه دی. کله چې مور خپل ماشوم ته شیدې ورکوي، د دواړو ترمنځ د مینې، باور او عاطفي اړیکه لا پیاوړې کېږي. دا اړیکه د ماشوم په رواني او اخلاقي وده کې مهم رول لري او هغه ته د امنیت او آرام احساس وربښي. اسلام هم د مور د شیدو او د مور د زحمتونو ارزښت ته ځانګړې پاملرنه کړې ده. قرآن کریم د مور د حمل، زیږون او شیدو ورکولو د سختیو یادونه کړې او انسان ته ټي د مور د حقونو د پېژندلو لارښوونه کړې ده. دا څرګندوي چې د مور شیدې یوازې یو طبیعي عمل نه، بلکې یو ستر حق او لوی احسان دی. د مور د شیدو حق په بشپړه توګه نه شي ادا کېدای، ځکه چې د مور مینه او قرباني له

هر ډول مادي بدلې څخه لوړه ده. خو اولادونه کولای شي د مور احترام، اطاعت، خدمت او دعالي لارې دهغي د حقونو د ادا کولو هڅه وکړي. د مور د زحمتونو قدر کول د انسان د لوړ اخلاق او وفادارۍ نښه ده.

د پلار د رزق حلاله هڅه

پلار د کورنۍ د ستنې او تکيې حيثيت لري. هغه د خپلو اولادونو او کورنۍ د هوسايي لپاره شپه او ورځ زحمت باسي، ستونزې گالي او د ژوند له گڼو ننګونو سره مبارزه کوي. د پلار تر ټولو ستره اندېښنه دا وي چې خپلې کورنۍ ته حلال رزق برابر کړي او خپل اولادونه د عزت، وقار او پاکې روزي په سيوري کې وروزي. د حلال رزق لپاره د پلار هڅه يوازې يوه اقتصادي دنده نه ده، بلکې يو ستر عبادت، مسؤليت او قرباني هم ده. د کورنۍ د اړتياوو پوره کول اسانه کار نه دی. پلار د خپل ژوند ډېر وخت دکار، مزدورۍ، سوداگرۍ او يا نورو مشروع لارو چارو په ترسره کولو تېروي، خو د خپلې کورنۍ اړتياوې پوره کړي. هغه کله ناکله له ستړيا، غربت او اقتصادي ستونزو سره مخ کېږي، خو بيا هم د خپلو اولادونو د راتلونکي لپاره له خپلې هڅې نه لاس نه اخلي. د حلال رزق ځانگړتيا دا ده چې له برکت، سکون او خوښۍ سره مل وي. که څه هم حلاله روزي لږه وي، خو په هغې کې د الله تعاليٰ برکت وي. هغه کورنۍ چې د حلال رزق پر بنسټ ژوند کوي، د زړه سکون، متقابل احترام او روحي آرامتيا احساسوي. برعکس، ناروا او ناحقه مال که هر څومره ډېر هم وي، د برکت او اطمینان سبب نه گرځي. پلار يوازې ډوډۍ نه برابروي، بلکې د خپلو اولادونو لپاره د صداقت، امانتدارۍ او حلالې روزۍ عملي درس هم ورکوي. کله چې اولادونه ويښي چې پلار يې د حلال رزق لپاره زحمت باسي او له ناروا لارو ځان ساتي، نو هغوی هم د ژوند په چارو کې د پاکۍ او رښتينولۍ ارزښت درک کوي. په دې ډول پلار د خپلو اولادونو د اخلاقو او شخصيت په جوړولو کې مهم رول لوبوي. د پلار د حلال رزق هڅه له مينې او قربانۍ ډکه ده. ډېر پلرونه خپل شخصي ارمانونه، راحت او هوساينه قربانوي، خو خپلو اولادونو ته ښه تعليم، مناسب

ژوند او روښانه راتلونکی برابر کړي. د دوی دا قرباني د اولادونو لپاره یو ستر احسان او د قدر وړ نعمت دی. له همدې امله پر اولادونو لازمه ده چې د خپل پلار د زحمتونو قدر وکړي، د هغه د قربانيو ارزښت وپېژني او د هغه له هڅو څخه د منې احساس ولري. د پلار احترام، اطاعت او خدمت د هغه د سترو زحمتونو په وړاندې د وفادارۍ او قدر پېژندنې ښکلی څرگندونه ده.

د مور او پلار سره ښه چلند

مور او پلار د انسان په ژوند کې هغه ستر نعمتونه دي چې د هغوی په مینه، زحمت او قربانیو سره د اولاد شخصیت جوړېږي. هغوی د خپلو اولادونو د روزنې، پالنې او هوساینې لپاره خپل آرام، وخت او توان قربانوي. له همدې امله د مور او پلار سره ښه چلند یوازې یو اخلاقي عمل نه، بلکې یو مهم انساني او ديني مسؤلیت هم دی. هغه کورنۍ چې په کې د والدينو احترام او ښه چلند ژوندی وي، د مينې، سکون او برکت فضا پکې حاکمه وي. د مور او پلار سره د ښه چلند لومړنۍ ښه احترام دی. اولاد باید له خپلو والدينو سره په ادب او نرمو خبرو خبرې وکړي. خوږه ژبه، مهربانه لهجه او د هغوی د مقام درناوی د ښه اخلاقو ښکاره نښه ده. کله چې اولاد له خپلو والدينو سره په احترام چلند کوي، د هغوی زړونه خوشحاليږي او د کورنۍ اړیکې لا پیاوړې کېږي. د والدينو خبرو ته غوږ نیول او د هغوی د تجربو قدر کول هم د ښه چلند یوه مهمه برخه ده. مور او پلار د ژوند له اوږدو تجربو څخه برخمن وي او د خپلو اولادونو لپاره د خیر او ښکمرغۍ هیله لري. د هغوی نصیحتونه او لارښوونې د ژوند په ډېرو پړاوونو کې د انسان لپاره د رڼا څراغ ګرځي. د مور او پلار خدمت کول د ښه چلند تر ټولو ښکلی عملي مثال دی. د هغوی اړتیاوې پوره کول، په کورنیو چارو کې مرسته ورسره کول او د ناروغۍ یا زړښت پر مهال یې پاملرنه کول د وفادارۍ او مینې څرګندونه ده. هغه اولاد چې د خپلو والدينو خدمت کوي، په حقیقت کې د هغوی د قربانیو مننه ادا کوي. له والدينو سره صبر او حوصله هم اړینه ده، په ځانګړي ډول کله چې هغوی د عمر وروستیو پړاوونو ته ورسېږي. زړښت له ځینو فزیکي او رواني بدلونونو سره مل وي، او په دې وخت کې والدين د خپلو اولادونو مینې او ملاتړ ته تر بل هر وخت زیات اړتیا لري. د هغوی

د کمزوریو زغمل او په مهرباني ورسره چلند کول د لوړ اخلاقو نښه ده. همدارنگه د مور او پلار لپاره دعا کول د ښه چلند یوه مهمه برخه ده. د هغوی د روغتیا، برکت او خوشحالی لپاره دعا کول د اولاد د مینې او وفادارۍ څرگندونه کوي. له وفات وروسته یې هم د مغفرت او رحمت دعا کول د ښک اولاد له ځانګړتیاوو څخه دي.

د مور او پلار نصیحتونه

مور او پلار د انسان د ژوند لومړني ښوونکي او تر ټولو صادق خیرخواهان دي. هغوی د خپلو اولادونو د روزنې، بریا او نېکمرغۍ لپاره تل هڅه کوي او د خپلو تجربو، پوهې او مینې پر بنسټ ګټور نصیحتونه ورته کوي. د والدينو نصیحتونه یوازې خبرې نه وي، بلکې د ژوند هغه لارښوونې دي چې د اولاد راتلونکي روښانه کولای شي او له ډېرو ستونزو څخه یې ژغورلای شي. د مور او پلار له مهمو نصیحتونو څخه یو د علم او زده کړې ارزښت دی. هغوی خپلو اولادونو ته تل سپارښتنه کوي چې علم ترلاسه کړي، ځکه پوهه د انسان مقام لوړوي او د بریا دروازې پرانيزي. زده کړه نه یوازې د دنیا د پرمختګ وسیله ده، بلکې د شخصیت د جوړېدو او د ټولنې د خدمت کولو بنسټ هم ګڼل کېږي. د رښتینولۍ او امانتدارۍ نصیحت هم د والدينو له ارزښتناکو لارښوونو څخه دی. مور او پلار خپلو اولادونو ته وایي چې تل رښتیا ووايي، له دروغو او ډوکې ځان وساتي او په خپلو معاملو کې امانتدار واوسي. دا صفات د انسان عزت لوړوي او د خلکو باور ترلاسه کوي. د ښه اخلاقو سپارښتنه هم د والدينو د نصیحتونو مهمه برخه ده. هغوی خپلو اولادونو ته د ادب، احترام، صبر، عاجزۍ او مهربانۍ درس ورکوي. ښه اخلاق نه یوازې د کورنۍ اړیکې پیاوړې کوي، بلکې انسان ته په ټولنه کې هم درناوی او محبوبيت ورپه برخه کوي. مور او پلار خپلو اولادونو ته د ښو ملګرو د انتخاب نصیحت هم کوي. انسان د خپلو دوستانو له اخلاقو او کړنو اغېزمنېږي، نو ښه ملګري د بریا او نېکمرغۍ لامل ګرځي، او بد ملګري انسان د ستونزو او تېروتنو لوري ته بیايي. د وخت د قدر کولو نصیحت هم د والدينو له مهمو سپارښتنو څخه دی. هغوی خپلو اولادونو ته یادونه کوي چې وخت د ژوند تر ټولو ارزښتمنه پانګه ده. هغه څوک چې خپل

وخت په گټورو کارونو مصرفوي، په ژوند کې بريالی کېږي او خپلو
موخو ته رسېږي. همدارنګه والدين خپلو اولادونو ته د دين، عبادت
او د الله تعالی د رضا د ترلاسه کولو نصيحت کوي. هغوی غواړي
چې اولادونه يې نه يوازې په دنيا کې بريالي وي، بلکې د آخرت
کاميابي هم ترلاسه کړي. له همدې امله د نېکو اعمالو، دعا او تقوا
سپارښتنه ورته کوي.

د والدینو د دعا اغېزې

دعا د مؤمن تر ټولو پیاوړې معنوي وسیله ده، او کله چې دا دعا د مور او پلار له زړونو راووځي، نو ارزښت او اغېزې یې لایات وي. والدین د خپلو اولادونو لپاره له ژورې مينې، اخلاص او خیرخواهۍ څخه دعا کوي. د هغوی دعاوې د اولادونو د ژوند په بېلابېلو برخو کې د خیر، برکت او کامیابۍ سبب ګرځي او د ژوند په ستونزمنو لارو کې د رڼا د څراغ په څېر لارښوونه کوي. د والدینو د دعا یوه مهمه اغېزه دا ده چې د انسان په ژوند کې برکت راولي. ډېر داسې کسان شته چې د خپلو والدینو د دعاوو په برکت یې په زده کړو، کار، تجارت او ټولنیز ژوند کې بریاوې ترلاسه کړې دي. د مور او پلار له زړه راوتلې دعا د اولاد د پرمختګ او نېکمرغۍ لپاره یوه ستره معنوي پانګه ده. د والدینو دعا د ستونزو او سختیو پر مهال هم ځانګړی اغېز لري. کله چې انسان له ازموینو، ناروغیو یا نورو ننګونو سره مخ شي، د والدینو دعا ورته د ډاډ، امید او الهي مرستې وسیله ګرځي. د هغوی دعاوې د اولاد زړه پیاوړی کوي او د ستونزو د زغملو توان ورکوي. د والدینو دعا د انسان د اخلاقو او شخصیت په جوړولو کې هم رول لري. هغه اولاد چې د خپلو والدینو دعاوې ترلاسه کوي، د نېکو کارونو، ښو اخلاقو او سالم فکر لوري ته هڅول کېږي. دا دعاوې د انسان په زړه کې د خیر او نیکۍ تخم کري او د ژوند په سمه لار یې روانوي. همدارنګه د والدینو دعا د کورنۍ د مینې او یووالي سبب ګرځي. کله چې والدین د خپلو اولادونو لپاره د خیر دعا کوي، د کورنۍ غړي یو بل ته نږدې کېږي او د محبت او اعتماد اړیکې لا پیاوړې کېږي. دا فضا د اولادونو په رواني آرامتیا او خوښۍ مثبت اغېز کوي. د والدینو دعا یوازې د دنیا تر بریاوو پورې محدوده نه ده، بلکې د آخرت د کامیابۍ وسیله هم ده. نېک والدین د خپلو اولادونو لپاره د هدایت، تقوا او د الله تعالی د رضا دعا

کوي، او دا دعاوې د انسان د معنوي پرمختګ لپاره ارزښتناکه خزانې ده. له همدې امله اولادونه باید هڅه وکړي چې د خپلو والدينو رضا او دعاوې ترلاسه کړي. احترام، خدمت، اطاعت او ښه چلند هغه لارې دي چې د والدينو زړونه خوشحالي او د هغوی د خير دعاوې جلبوي. د والدينو دعاوې هغه نعمت دی چې د دنيا په هېڅ مادي شتمني نه شي بدلېدای.

د والدينو پر وړاندې د اولاد تېروتنې

د والدينو او اولاد اړيکه د مينې، رحمت او قرباني پر بنسټ ولاړه اړيکه ده. خو کله ناکله اولادونه د بې خبرۍ، احساساتي چلند يا د ژوند د فشارونو له امله داسې تېروتنې کوي چې د والدينو زړونه پرې ځورېږي. دا تېروتنې يوازې اخلاقي بڼه نه لري، بلکې د کورنۍ د سکون او اړيکو پر پياوړتيا هم منفي اغېز کولی شي. د اولاد له عامو تېروتنو څخه يوه د والدينو بې احترامۍ ده. لوړ غبرکول، سختې خبرې کول او د هغوی د نظر سپکاوی د احترام خلاف عملونه دي. دا ډول چلند د والدينو احساسات زيانمنوي او د کورنۍ فضا له مينې او آرامۍ څخه لرې کوي. نافرماني هم يوه بله مهمه تېروتنه ده. کله چې اولاد د خپلو والدينو د مشروع غوښتنو او نصيحتونو پر وړاندې بې پروايي کوي يا بې نه مني، نو دا د هغوی د زحمتونو د نه قدر کولو معنا لري. والدين تل د خپلو اولادونو د خير غوښتونکي وي، نو د هغوی نصيحتونه عموماً د تجربې او ځير پر بنسټ وي. له والدينو سره بې پروايي او د هغوی د اړتياوو نه پام کول هم له تېروتنو څخه شمېرل کېږي. ځينې اولادونه د خپلو مصروفيتونو له امله د والدينو پوښتنه نه کوي، ورسره وخت نه تېروي او د هغوی احساساتو ته ارزښت نه ورکوي. دا حالت والدين د يوازي توب او خپګان احساس ته رسوي. د والدينو د زړښت پر مهال د هغوی خدمت نه کول هم يوه ستره تېروتنه ده. کله چې والدين د عمر له امله کمزوري شي، نو د اولاد مسؤليت لا زياتېږي. په دې وخت کې بې پروايي او د هغوی اړتياوو ته نه پاملرنه د وفادارۍ له اصولو سره ټکر لري. همدارنګه د والدينو د خبرو بې ارزښته ګڼل او د هغوی د تجربو نه منل هم له تېروتنو څخه دي. والدين د ژوند له اوږدو تجربو څخه برخمن وي، او د هغوی لارښوونې د اولاد د راتلونکي لپاره ګټورې وي. د دې لارښوونو نادیده نيول د فرصت له لاسه

ورکول دي. د والدينو پر وړاندې د اولاد تېروتنې ډېری وخت د پېښمانۍ سبب گرځي، ځکه چې د والدينو مينه بې بديله وي، خود هغوی احساسات ډېر ژور وي. اولاد بايد هڅه وکړي چې له تېروتنو زده کړه وکړي، بخښنه وغواړي او د خپلو والدينو د زړه د خوشحالولو لپاره هڅه وکړي.

د والدينو د نافرمانۍ سزا

د والدينو نافرمانۍ د انساني اخلاقو له سختو خطاگانو څخه گڼل کېږي، ځکه مور او پلار د انسان د ژوند هغه ستر نعمتونه دي چې د خپل اولاد د روزنې لپاره يې شمېره قرباني ورکوي. د هغوی نافرمانۍ نه يوازې د کورنۍ اړيکې زيانمنوي، بلکې د انسان په ژوند کې د روحاني، اخلاقي او ټولنيزو ستونزو لامل هم گرځي. د والدينو نافرمانۍ لومړۍ اخلاقي زيان لري. هغه اولاد چې د خپلو والدينو احترام نه کوي او د هغوی خبرې نه مني، په ټولنه کې خپل عزت له لاسه ورکوي. خلک د داسې انسان په اړه منفي نظر لري، ځکه د والدينو بې ادبي د بد اخلاق نېټه گڼل کېږي. دا حالت د انسان د شخصيت پر جوړښت منفي اغېز کوي. دوهمه سزا د زړه بېرکتې او د آرام نشتوالی دی. نافرمان اولاد اکثره وخت د ذهني سکون څخه بې برخې وي، ځکه د والدينو دعاوې د هغه له ژوند څخه لرې کېږي. د والدينو رضا د برکت سرچينه ده، او کله چې دا رضا له منځه ولاړه شي، د ژوند خوښي او سکون هم کمېږي. د والدينو نافرمانۍ د کورنۍ اړيکې هم خرابوي. داسې اولادونه د خپلو والدينو سره د اعتماد او مينې اړيکه له لاسه ورکوي، چې دا حالت د کورنۍ په فضا کې د خپګان، شخړو او واټن سبب گرځي. د کورنۍ هغه وحدت چې بايد د مينې پر بنسټ ولاړ وي، د نافرمانۍ له امله کمزوری کېږي. اسلامي لارښوونې هم د والدينو نافرمانۍ له لويو گناهونو څخه گڼي. د قرآن کریم او حديثو په رڼا کې د والدينو سره بد چلند او نافرمانۍ د الله تعالی د نارضايتۍ سبب گرځي. دا څرگندوي چې د والدينو حق يوازې انساني نه، بلکې ديني مسؤليت هم دی، او د هغه خلاف عمل کول د سختو اخلاقي پايلو لامل گرځي. په عملي ژوند کې هم د نافرمانۍ پايلې څرگندې وي. ډېر وخت داسې اولادونه د ستونزو، ناکاميو او بېرکتۍ سره مخ کېږي.

د مور او پلار له لاسه ورکولو درد

د مور او پلار له لاسه ورکول د انسان په ژوند کې تر ټولو ژور او نه جبرانېدونکی درد ګڼل کېږي. مور او پلار د ژوند هغه ستر نعمتونه دي چې د هغوی په شتون کې انسان د مینې، سکون او ملاتړ یو ځانګړی احساس لري. کله چې دا دوه ستړي له منځه ولاړې شي، نو د ژوند فضا بدلېږي او د زړه په ژورو کې یو ډول تشه پاتې کېږي چې په اسانۍ نه ډکېږي. د والدينو له لاسه ورکول یوازې یو عاطفي غم نه دی، بلکې د ژوند د ملاتړ یوه مهمه سرچینه هم له منځه ځي. هغه څوک چې د مور او پلار په سیوري کې ژوند کوي، د هرې ستونزې پر مهال د هغوی مشوره، دعا او مرسته ترلاسه کوي. خو د هغوی له وفات وروسته انسان ځان ډېر یوازې احساسوي او د پرېکړو په وخت کې د تجربې له ملاتړ څخه بې برخې کېږي. دا درد د احساساتو له پلوه هم ډېر ژور وي. د مور نرم غږ، د پلار مهربانه خبرې او د هغوی د مینې فضا د انسان په ذهن کې تلپاتې نقش پرېږدي. کله چې دا یادونه د حقیقت په توګه له لاسه ووځي، نو د انسان په زړه کې د تشوالي او خپګان احساس زیاتېږي. دا حالت ډېر وخت د یادونو په شکل کې ژوندی پاتې کېږي. د مور او پلار له لاسه ورکول انسان ته د ژوند د حقیقتونو ژوره پوهه هم ورکوي. انسان درک کوي چې ژوند لنډ دی او د والدينو قدر باید د هغوی د ژوند پر مهال وشي. ډېر کسان وروسته له دې پېښې له افسوس سره مخ کېږي چې کاش یې د هغوی د ژوند پر مهال زیات خدمت کړی وای او د هغوی زړونه یې ډېر خوشحال کړي وای. اسلامي تعلیمات هم د والدينو له وفات وروسته د هغوی د حقونو د ادا کولو لارښوونه کوي. دعا کول، صدقه ورکول او د هغوی د نېک نوم ساتل هغه لارې دي چې د اولاد مینه او وفاداري څرګندوي. دا عملونه د هغوی د یاد د ژوندی ساتلو او د روحاني اړیکې د دوام سبب ګرځي.

د والدينو د حقونو په اړه د علماوو اقوال

د اسلام علماوو د والدينو د حقونو په اړه ډېر مهم او ژور اقوال او لارښوونې بيان كړې دي. دا اقوال د قرآن كريم او نبوي احاديثو له رڼا څخه اخيستل شوي او د انسان د اخلاقي، ټولنيز او روحاني ژوند لپاره مهم اصول وړاندې كوي. د والدينو حقونه يوازې د كورنۍ مسئله نه ده، بلكې د دين له اساسي مسؤليتونو څخه گڼل كېږي. علما وايي چې د والدينو خدمت د عبادت يوه ستره برخه ده، ځكه الله تعالى خپل عبادت ته د والدينو له احسان سره يو ځای ياد كړی دی. د دې خبرې مطلب دا دی چې د والدينو احترام، خدمت او اطاعت د الله تعالى د رضا د ترلاسه كولو مهمه وسيله ده. نو هر هغه عمل چې د والدينو زړه خوشحالي، د نېك عمل په توگه گڼل كېږي، د امام شافعي رحمه الله په وينا، د والدينو رضا د انسان د ژوند برکت او د كاميابۍ بنسټ دی. هغه زياتوي چې څوك د خپلو والدينو قدر نه كوي، د ژوند حقيقي سكون او برکت نه شي موندلای. دا خبره د والدينو د مقام لوړوالی په ښكاره ډول څرگندوي. امام احمد بن حنبل رحمه الله هم د والدينو د خدمت په اړه ټينگار كړی او ويلي يې دي چې د والدينو د خدمت له لارې انسان د الله تعالى د رحمت دروازې پرانيزي. د هغوی په نظر، د والدينو خدمت د دعا د قبلېدو يوه مهمه وسيله ده. امام غزالي رحمه الله په خپلو ليكنو كې د والدينو د حقونو په اړه ويلي چې د هغوی احترام، عاجزي او خدمت د انسان د اخلاقو ښكلا ده. هغه زياتوي چې د والدينو پر وړاندې بې ادبي د انسان د زړه سختوالي نښه ده او د ايمان له كمزورۍ سره تړاو لري. د ابن تيميه رحمه الله په وينا، د والدينو حقونه تر ډېرو نورو انساني حقونو لوړ دي، ځكه هغوی د انسان د وجود سبب دي او د ژوند په ټولو پړاوونو كې يې خدمت كړی دی. نو د هغوی اطاعت او احترام د شكر د ادا كولو

يوه بڼه ده. علما دا هم وايي چې د والدينو دعا د اولاد لپاره د خير او برکت ستره سرچينه ده. کله چې والدين د خپلو اولادونو لپاره دعا کوي، الله تعالی هغه دعا رد نه کوي، ځکه د والدينو زړونه د اخلاص او شفقت څخه ډک وي.

- ✓ صحيح بخاري: كتاب الأدب، باب برّ الوالدين
- ✓ صحيح مسلم: كتاب البر والصلة
- ✓ امام شافعي رحمه الله: د "الأم" او د آدابو په کتابونو کې د والدينو د احترام بحثونه
- ✓ امام احمد بن حنبل رحمه الله: مسائل الإمام أحمد " او د زهد/آدابو روايات
- ✓ امام غزالي رحمه الله: إحياء علوم الدين " ، كتاب آداب الصحبة والوالدين
- ✓ ابن تيميه رحمه الله: مجموع الفتاوى " ، د حقوق العباد او والدين بابونه

د والدينو په اړه د قرآن كريم ايتونه

الله تعالى د مور د زحمتونو يادونه كوي او د والدينو د شكر ادا كولو امر كوي:

سورة لقمان - ۱۳-۱۴ آيت: وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حِمْلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَّالَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ

مفهوم: مور د كمزورۍ پر سر كمزوري گالې، او انسان ته د الله او والدينو د شكر حكم شوى دى.

سورة الاسراء - ۲۲-۲۳ آيت: وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

مفهوم: له الله عبادت وروسته، د والدينو سره نېك چلند تر ټولو مهم حكم دى.

سورة الاسراء - ۲۳-۲۴ آيت: وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا
مفهوم: انسان بايد د والدينو لپاره د رحمت دعا وكړي، ځكه هغوى يې په كوچنيوالي كې روزلى دي.

سورة يوسف - ۳-۴ آيت: إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ
مفهوم: حضرت يوسف عليه السلام له خپل پلار سره د نږدې او مينې ډكې خبرې كوي، چې د اولاد او پلار د محبت شبكى مثال دى.

سورة مريم - ۱۳-۱۴ آيت: وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا
مفهوم: حضرت يحيى عليه السلام د والدينو ډېر اطاعت كوونكى، مهربان او نه نافرمانه انسان و.

سورة مريم - ۳۱-۳۲ آيت: وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَجْعَلْ لِي جَبَّارًا شَقِيًّا
مفهوم: حضرت عيسى عليه السلام د خپلې مور سره نيك او مهربان و او نافرمانى يې نه كوله.

◀ ايتونه د قرآن كريم د بڼه دقيق اخذ څخه او له قاري حافظ عبدالخالق خالقي صاحب له خولي څخه اوريدل شوى.

◀ د آيت وروسته د ايت معنا نه فقط هغه مفهوم ته اشاره شوېده.

د انبیاوو په ژوند کې د والدينو مقام

د انبیاوو عليهم السلام ژوند د انسانانو لپاره تر ټولو غوره عملي نمونه ده. د هغوی په ژوند کې د والدينو احترام، خدمت او د کورنۍ اړیکې ځانګړی مقام لري. قرآن کریم د ډېرو انبیاوو د خپلو والدينو سره د نیک چلند یادونه کړې ده، چې دا د والدينو د مقام لوړوالی څرګندوي.

سورة يوسف - ۳-۴ آیت: (يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا) دا ښيي چې انبیا عليهم السلام د والدينو سره په ادب او مینه خبرې کولې. حضرت یعقوب عليه السلام د خپل زوی يوسف د بېلتون په غم کې ډېر صبر وکړ:

سورة يوسف - ۸۵-۸۶ آیت: (إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَخُزْنِي إِلَى اللَّهِ) دا د پلار د اولاد سره د ژورې مینې او عاطفې څرګندونه ده.

سورة مريم - ۱۳-۱۴ آیت: (وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا) یعني هغه د خپلو والدينو ډېر نیک او اطاعت کوونکی و، نه نافرمانه. حضرت عیسی علیه السلام د خپلې مور ډېر درناوی درلود.

سورة مريم - ۳۱-۳۲ آیت: (وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَجْعَلْ لِنِي جَبَّارًا شَقِيًّا) دا د مور د مقام لوړوالی او د اولاد د احترام ښکلی مثال دی. حضرت ابراهیم علیه السلام خپل پلار ته په نرمۍ د حق بلنه ورکوله.

سورة مريم - ۴۳-۴۴ آیت: (يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ) دا ښيي چې انبیا عليهم السلام حتی د مخالف والد سره هم په ادب خبرې کولې.

◀ د آیت وروسته د ایت معنا نه فقط هغه مفهوم ته اشاره شویده.

د مور او پلار د خوشحالی رازونه

د مور او پلار خوشحالی د هر اولاد لپاره تر ټولو لوی نعمت او د ژوند د کامیابۍ بنسټ دی. هغه کورنۍ چې پکې د والدینو د خوشحالی خیال ساتل کېږي، هلته مینه، سکون او برکت موجود وي. د والدینو خوشحالی یوازې په لویو کارونو نه، بلکې په ورځني چلند، احترام او نیکو اخلاقو کې نغښتي وي.

۱: د احترام او ادب ساتل: د مور او پلار د خوشحالی تر ټولو مهم راز د هغوی احترام دی.

نرمې خبرې، عاجزي او د هغوی د مقام درناوی د زړه سکون راولي. کله چې اولاد له ادب څخه کار اخلي، والدین ځان ارزښتمن احساسوي.

۲: اطاعت او فرمانبرداری: د والدینو د مشروع غوښتنو منل او د هغوی نصیحتونو ته پام

کول د خوشحالی مهمه لاره ده. والدین تل د اولاد خیر غواړي، نو د هغوی خبرې اکثره د تجربې او حکمت پر بنسټ وي.

۳: خدمت او پاملرنه: د والدینو اړتیاوو ته پام کول، په ځانګړي ډول د زېږت او ناروغۍ پر

مهال، د هغوی د خوشحالی لوی راز دی. کوچني خدمتونه لکه پوښتنه کول، مرسته کول او ورسره وخت تېرول ډېر ارزښت لري.

۴: دعا او نېک یاد: د والدینو لپاره دعا کول د وفادارۍ ښکاره نښه ده. د هغوی د روغتیا،

اوږد عمر او آخرت د نجات لپاره دعا کول د هغوی زړه خوشحالوي، او له وفات وروسته د هغوی یاد ژوندی ساتي.

۵: نرم چلند او صبر: صبر او نرمښت د کورنۍ اړیکې پیاوړې کوي. کله چې والدین د عمر له

امله کمزوري کېږي، نو صبر کول او د هغوی حالت ته درناوی کول د اولاد د لوړ اخلاقو نښه ده.

د والدينو د زړه ساتنه

د والدينو زړه د انسان په ژوند كې تر ټولو نازك او ارزښتناك امانت دى. مور او پلار د اولاد لپاره د مينې، قربانۍ او شفقت سرچينه وي، او د هغوى احساسات ډېر ژور وي. له همدې امله د والدينو د زړه ساتنه يوازې يو اخلاقي كار نه دى، بلكې يو مهم انساني او ديني مسؤليت هم گڼل كېږي. د والدينو د زړه ساتنه په احترام او نرم چلند سره پيلېږي. خوږې خبرې، عاجزي او د هغوى د مقام پېژندل د زړه د خوشحالي سبب گرځي. كله چې اولاد له خپلو والدينو سره په ادب خبرې كوي او د هغوى احساساتو ته ارزښت ورکوي، نو د هغوى زړه د آرامۍ او خوشحالي احساس كوي. د هغوى د زړه د ساتنې مهمه لاره دا ده چې اولاد د داسې خبرو او كړنو څخه ځان وساتي چې هغوى خپه كوي. تندي خبرې، بې پروايي او بې احترامي د والدينو زړه ماتوي. برعكس، نرم چلند او د هغوى د احساساتو درك كول د كورنۍ فضالو مينې ډكوي. د والدينو خدمت هم د زړه د ساتنې يوه مهمه برخه ده. د هغوى اړتياوو ته پام كول، په ځانگړي ډول د زړښت او ناروغۍ پر مهال، د وفادارۍ ښكاره نښه ده. كله چې والدين ويښي چې اولاد يې د خدمت او پاملرنې لپاره هڅه كوي، نو د هغوى زړه د خوښۍ او سكون څخه ډكېږي. د هغوى د خبرو اورېدل او د تجربو قدر كول هم د زړه د ساتنې له مهمو لارو څخه دي. والدين غواړي چې اولادونه يې هغوى ته د احترام په سترگه وگوري او د هغوى نصيحتونو ته ارزښت وركړي. دا كار د باور اړيكه لا پياوړې كوي. د دعا او نيك ياد ساتل هم د والدينو د زړه د احترام څرگندونه ده. د هغوى د ژوند پر مهال د خير دعا كول او له وفات وروسته د هغوى د ياد ساتل د وفادار اولاد ځانگړنه ده. دا عمل د والدينو د زړه آرام او د اولاد د نيك نوم سبب گرځي.

د مور او پلار سره د خبرو ادب

د مور او پلار سره د خبرو ادب د انسان د شخصیت او اخلاقو تر ټولو بشکلی انعکاس ګڼل کېږي. والدین د ژوند هغه ستر نعمتونه دي چې د اولاد د روزنې، پالنې او هوساینې لپاره یې شمېره قربانۍ ورکوي. له همدې امله له هغوی سره د خبرو طرز باید له ادب، نرمښت او احترام څخه ډک وي. د خبرو ادب لومړی اصل نرمې او خوږې خبرې دي. له والدینو سره په لوړ غږ خبرې کول، تند الفاظ کارول یا د هغوی د نظر سپکاوی کول د ادب خلاف عمل دی. برعکس، نرمې جملې او د احترام لهجې د هغوی زړونه خوشحالي او د کورنۍ فضالو ته میني ډکوي. دوه مهم اصول د عاجزۍ څرګندونه ده. کله چې اولاد له والدینو سره خبرې کوي، باید د ځان لوړ ګڼلو پر ځای عاجزي غوره کړي. دا عاجزي د والدینو د احترام احساس زیاتوي او د هغوی زړه ته سکون وربښي. د خبرو پر مهال د والدینو د خبرو اورېدل هم ډېر مهم دي. هغوی باید په نیمه کې ونه پرېښودل شي او د هغوی خبرې باید په پوره پام او اورېدل شي. دا چلند د هغوی د تجربو قدر کول او د هغوی شخصیت ته درناوی ګڼل کېږي، همدارنګه د والدینو د احساساتو مراعات د خبرو د ادب یوه مهمه برخه ده. داسې خبرې باید ونه شي چې هغوی خپه کړي یا د هغوی زړه مات کړي. اولاد باید د خبرو پر مهال د کلماتو انتخاب ته ځانګړې پاملرنه وکړي.

د والدینو د عزت ساتنه

د والدینو عزت ساتنه د انساني اخلاقو له تر ټولو لوړ ارزښتونو څخه ده. مور او پلار د انسان د ژوند هغه بنسټیز نعمتونه دي چې د مینې، قربانۍ او شفقت په رڼا کې یې اولاد ته ژوند، روزنه او لارښوونه ورکړې وي. له همدې امله د هغوی د عزت ساتل نه یوازې یو اخلاقي اصل دی، بلکې یو دیني او ټولنیز مسؤلیت هم ګڼل کېږي. د عزت ساتنه په لومړي قدم کې د احترام له لارې څرګندېږي. اولاد باید له خپلو والدینو سره په نرمې، عاجزې او ادب خبرې وکړي. داسې الفاظ او چلند چې د هغوی حیثیت ته زیان ورسوي، باید په کلکه ترې ډډه وشي. د والدینو عزت د هغوی په درناوي او نیک چلند کې ژوندی پاتې کېږي. د والدینو د عزت ساتنه په عمل کې هم مهمه ده. د هغوی اړتیاوو ته پام کول، د هغوی خدمت کول او د هغوی د راحت لپاره هڅه کول د عزت د عملي ساتنې ښکاره نښې دي. کله چې اولاد د خپلو والدینو خدمت کوي، نو په حقیقت کې د هغوی مقام لوړوي او د هغوی عزت ساتي. د خلکو په وړاندې د والدینو د نوم او حیثیت ساتل هم ډېر مهم دي. اولاد باید هېڅ داسې خبرې یا کړنې ونه کړي چې د مور او پلار حیثیت ته په ټولنه کې زیان ورسوي. د هغوی ښه نوم ساتل د وفادار اولاد د شخصیت نښه ده. د والدینو د عزت ساتنه د هغوی د احساساتو په درک کولو سره هم تړاو لري. کله چې والدین خوشحاله وي، د هغوی ملاتړ او خوشحالی ته دوام ورکول او کله چې هغوی خپه وي، د هغوی د زړه د آرام لپاره هڅه کول د عزت ساتنې برخه ده. اسلامي لارښوونې هم د والدینو د عزت په ساتنه ډېر ټینګار کوي. د قرآن کریم په تعلیماتو کې د والدینو سره د احسان او احترام امر شوی، چې دا د هغوی د عزت ساتنې روښانه لارښود دی. دا حکم ښیي چې د والدینو عزت د ایمان له مهمو برخو څخه دی.

د اولاد بریا او د والدينو دعا

الله تعالی انسان ته ېې شمېره نعمتونه ورکړي دي، خو له دې نعمتونو څخه یو ستر نعمت صالح او نېک اولاد دی. هر مور او پلار هیله لري چې اولادونه ېې په ژوند کې بریالي، نېک اخلاقه، باایمانه او د ټولنې ګټور وګړي شي. د اولاد بریا یوازې په مادي امکاناتو او زده کړو پورې محدوده نه ده، بلکې د والدينو دعا، روزنه او لارښوونه هم پکې مهم رول لري. مور او پلار د خپل اولاد لومړني ښوونکي دي. هغوی د اولاد د شخصیت د جوړېدو بنسټ ږدي او د ژوند د سمې لارې ښوونه ورته کوي. کله چې والدين خپل اولادونه په مینه، اخلاص او د ديني او اخلاقي ارزښتونو پر بنسټ وروزي، نو د بریا لپاره ېې قوي بنسټ برابروي. له همدې امله د اولاد د بریا تر شا د والدينو زحمتونه، قرباني او دعاګانې پټې وي. د والدينو دعا د الله تعالی په دربار کې ځانګړی مقام لري. د مور له زړه راوتلې دعا او د پلار له اخلاصه ډکه غوښتنه د اولاد لپاره د خیر، برکت او کامیابي سبب ګرځي. ډېری وخت انسان هغه بریاوې ترلاسه کوي چې تر شا ېې د مور او پلار دعا وي. کله چې اولاد له ستونزو، ننګونو او سختیو سره مخ شي، د والدينو دعا ورته د امید، ځواک او بریا لاره هواروي. بریالی اولاد هغه دی چې نه یوازې په زده کړو، کار او ټولنیز ژوند کې پرمختګ وکړي، بلکې د خپل مور او پلار درناوی هم وکړي. د والدينو رضایت د الله تعالی د رضایت وسیله ده، او د هغوی خدمت او اطاعت د دنیا او آخرت د کامیابي لامل ګرځي.

د مور او پلار د قربانيو قدر

مور او پلار د انسان په ژوند کې هغه ستر شخصیتونه دي چې د اولاد د هوساينې، روزنې او بریا لپاره له هر ډول قرباني څخه دريغ نه کوي. د دوی مينه، مهرباني او سرښندنه دومره ژوره ده چې هېڅ مادي ارزښت يې اندازه نه شي کولای. له همدې امله د مور او پلار د قربانيو قدر کول د هر انسان اخلاقي، انساني او اسلامي مسئوليت دی. د انسان د ژوند سفر د مور له رحم څخه پيل کېږي. مور د نهو مياشتو لپاره د خپل ماشوم د ساتنې او پالنې سختې زغمي او د هغه د روغتيا او سلامتيا لپاره هر ډول تکليف پر ځان مني. له زيږون وروسته هم د ماشوم د آرام، تغذي او روزنې لپاره يې شمېره شپې په ويښه تېروي. د مور مينه يې له کومې تمې او شرطه وي، او تل د خپل اولاد د خوشحالي لپاره دعا کوي، همدارنگه پلار د کورنۍ د اړتياوو د پوره کولو لپاره په سختو شرايطو کې کار کوي، زحمت باسي او د خپل اولاد د راتلونکي د روښانولو لپاره هر ډول ستونزې زغمي. هغه خپل ارمانونه او هيلې کله ناکله د اولاد د بریا لپاره قربانوني، څو اولاد يې ښه ژوند، ښه تعليم او روښانه راتلونکي ولري. له بده مرغه ځينې خلک د مور او پلار د قربانيو ارزښت هغه وخت درک کوي چې هغوی له لاسه ورکړي يا د ژوند وروستيو پړاوونو ته ورسېږي. حال دا چې د دوی قدر بايد د ژوند په هره شيبه کې وشي. د هغوی احترام، خدمت، اطاعت او د زړه خوشحالي د مننې تر ټولو غوره لارې دي. يو نرم چلند، خوږه خبره او د اړتيا پر مهال مرسته کول هم د والدينو د قربانيو د قدر دانۍ څرگندونه ده. اسلام هم د مور او پلار د حقونو او مقام په اړه ځانگړې لارښوونې کړې دي. الله تعالی د خپل عبادت تر څنگ د والدينو د احسان او درناوي حکم کړی دی.

د والدينو په حق كې استغفار

والدين د انسان د ژوند هغه ستر نعمت دی چې الله تعالى يې د ځانگړي مقام سره ياد کړی دی. د مور او پلار حقونه يوازې په ژوند کې نه محدودېږي، بلکې د هغوی له وفات وروسته هم د اولاد پر غاړه پاتې وي. له همدې مهمو حقونو څخه يو د هغوی لپاره استغفار او دعا کول دي. استغفار د الله تعالى څخه د مغفرت غوښتنه ده. کله چې اولاد د خپلو والدينو لپاره دعا کوي، نو دا عمل د هغوی د رحمت، بخښنې او د آخرت د راحت سبب گرځي. انسان که څه هم د مور او پلار د خدمت حق په بشپړه توگه نه شي ادا کولای، خو د دعا او استغفار له لارې کولای شي د هغوی لپاره د رحمت دروازې پرانيزي. اسلام د مور او پلار لپاره د نیک عملونو سپارښتنه کوي، حتی تر مرگ وروسته هم. د حديثو له مخې، له هغه نیکو عملونو څخه چې د انسان له مرگ وروسته هم ورته ثواب رسېږي، د صالح اولاد دعا ده. نو کله چې اولاد د خپلو والدينو لپاره استغفار کوي، دا د هغوی لپاره د خير او برکت سبب گرځي. استغفار يوازې لفظي دعا نه ده، بلکې د زړه له اخلاصه غوښتنه ده چې الله تعالى د والدينو گناهونه وبخښي، د هغوی درجې لوړ کړي او د رحمت په سيوري کې يې ځای ورکړي. دا عمل د اولاد د محبت، وفادارۍ او د والدينو د حق پېژندنې څرگندونه کوي. همدارنگه د والدينو لپاره استغفار کول د اولاد د خپل ايمان او اخلاقو د پياوړتيا نښه هم ده.

د والدینو د وفات وروسته نیکی

د والدینو حق یوازې د هغوی د ژوند تر وخته محدود نه دی، بلکې د هغوی له وفات وروسته هم پر اولادونو مهم مسئولیتونه پاتې کېږي. اسلام د مور او پلار سره د نیک چلند او احسان داسې اصول بیان کړي چې د هغوی له مړینې وروسته هم دوام لري. د دې نیکیو ترسره کول د وفا، محبت او د ایمان د بشپړتیا څرګندونه ده. کله چې مور او پلار له دې نړۍ څخه ولاړ شي، د هغوی لپاره د اولاد تر ټولو ستره نیکی دعا او استغفار دی. د الله تعالی څخه د هغوی د مغفرت غوښتل، د درجې لوړول او د رحمت په سیوري کې د ځای ورکول هغه عملونه دي چې د هغوی روح ته سکون وربښي. او د آخرت ژوند یې روښانه کوي. صالح اولاد تل د خپلو والدینو لپاره دعا کوي، ځکه دا عمل د محبت او وفادارۍ ښکاره نښه ده. د والدینو له وفات وروسته بله مهمه نیکی د هغوی د دوستانو او خپلوانو سره اړیکې ساتل دي. د هغو کسانو درناوی کول چې د مور او پلار ملګري وو، د هغوی د یاد ساتلو یوه غوره لاره ده. دا عمل نه یوازې د والدینو د یاد تازه ساتي، بلکې د ټولنیزو اړیکو د پیاوړتیا سبب هم ګرځي. همدارنګه د والدینو د وصیتونو عملي کول او د هغوی د نیمګړو کارونو بشپړول هم د اولاد له مهمو مسئولیتونو څخه دي. که هغوی کوم خیراتي کارونه، د دیني چارو ملاتړ یا نور نیک کارونه پرېښي. وي، نو د اولاد له خوا یې ادامه ورکول د هغوی لپاره د ثواب سبب ګرځي. صدقه جاريه هم د والدینو لپاره د نیکی یوه غوره بڼه ده. که اولاد د هغوی په نوم خیراتي کارونه وکړي لکه د جومات جوړول، د اوبو څاه کیندل یا د زده کړې ملاتړ، نو دا عملونه د هغوی د ثواب د دوام سبب ګرځي، حتی تر مرګ وروسته هم.

د خپلوانو سره اړیکې د والدینو له امله

د انسان ټولنیز ژوند پر اړیکو ولاړ دی، او په دې اړیکو کې د خپلوانو ترمنځ اړیکې ځانګړی مقام لري. دا اړیکې یوازې د وینې او نسب پر بنسټ نه وي، بلکې د مینې، احترام او ګډو ارزښتونو پر بنسټ هم پیاوړې کېږي. په اسلامي لارښوونو کې دې اړیکو ته ځانګړی اهمیت ورکړل شوی او د صله رحمې په نوم یادېږي. د والدینو شتون د دې اړیکو د ټینګښت تر ټولو مهم عامل ګڼل کېږي، ځکه هغوی د کورنۍ د یووالي اصلي محور وي. مور او پلار د کورنۍ هغه بنسټ دی چې د هغوی په برکت د خپلوانو ترمنځ اړیکې ژوندۍ پاتې کېږي. د دوی په ژوند کې د کورنۍ د غړو ترمنځ تګ راتګ، د خوشحالی او غم شریکي، او د اړتیا پر مهال مرسته یو طبیعي حالت وي. اولادونه په همدې فضا کې لویېږي او د خپلو خپلوانو سره د چلند، احترام او اړیکو اصول زده کوي. د والدینو خبرې، چلند او د نورو سره اړیکې د اولاد لپاره عملي درس وي، چې د ټول عمر لپاره یې شخصیت جوړوي. کله چې مور او پلار له دې نړۍ څخه ولاړ شي، د کورنۍ په جوړښت کې یو ډول بدلون راځي. که څه هم فزیکي شتون یې نه وي، خو د هغوی یاد، نوم او د هغوی له لارې جوړې شوې اړیکې لا هم پاتې وي. په دې وخت کې د اولادونو مسؤلیت لا زیاتېږي، ځکه دوی باید هغه اړیکې وساتي چې والدینو یې بنسټ ایښی و. که دا اړیکې پرې شي، نو د کورنۍ یووالي کمزوری کېږي، خو که وساتل شي، نو د والدینو د ژوند یاد ژوندۍ پاتې کېږي. د والدینو له امله د خپلوانو سره اړیکې ساتل یوازې ټولنیز ضرورت نه دی، بلکې اخلاقي او د وفادارۍ څرګندونه هم ده. هغه اولاد چې د مور او پلار د خپلوانو پوښتنه کوي، د هغوی عزت کوي او د اړتیا پر مهال مرسته ورسره کوي، په حقیقت کې د خپلو والدینو احترام کوي. دا عمل د مور او پلار د روح خوشحالی سبب ګرځي او د هغوی د

نیک نوم د دوام وسیله گرځي. اسلامي لارښوونې هم د صله رحمې پر اهمیت ډېر ټینګار کوي. د خپلوانو سره اړیکې ساتل د ایمان یوه برخه ګڼل شوې او د هغې پرېکول له لویو ګناهونو څخه یاد شوي دي. کله چې اولاد د خپلو والدينو په ژوند کې یا له وفات وروسته دا اړیکې ټینګې ساتي، نونه یوازې د کورنۍ یووالی پیاوړی کوي، بلکې د الله تعالی له رحمت او برکت څخه هم برخمن کېږي. دا اړیکې د ټولنې د ثبات لپاره هم ډېر مهم رول لري. کله چې کورنۍ سره نږدې وي، نو د شخړو، بېلتونونو او کینې امکان کمېږي. د یو بل ملاتړ، مرسته او د ستونزو شریکول د ټولنې د پرمختګ او آرامتیا سبب ګرځي. د والدينو له امله رامنځته شوې دا اړیکې که په سمه توګه وساتل شي، نو د یوې قوي او سالمې ټولنې بنسټ جوړوي.

د والدينو د خدمت بېلگې

د والدينو خدمت د انسان له تر ټولو مهمو اخلاقي او انساني مسؤليتونو څخه دی. دا خدمت يوازې په لويو کارونو پورې محدود نه دی، بلکې په کوچنيو، ورځنيو او دوامداره عملونو کې هم څرگندېږي. لاندې د والدينو د خدمت څو مهمې بېلگې وړاندې کېږي:

۱. **د هغوی اړتياوو ته پاملرنه:** د مور او پلار د خوړو، درملو، لباس او نورو اړتياوو پوره کول د خدمت تر ټولو اساسي بڼه ده. کله چې اولاد د هغوی ورځني ضرورتونه په پوره مسؤليت سره برابروي، نو دا د وفادارۍ ښکاره نښه ده.

۲. **د هغوی خبرې په ادب سره اورېدل:** د والدينو خبرې په احترام، نرمۍ او صبر سره اورېدل د خدمت مهم اړخ دی. د هغوی مشورې او لارښوونې د ژوند د تجربې سرچينه ده، او بايد په پوره توجه سره واورېدل شي.

۳. **د هغوی سره نرمه او مهربانه روبه:** نرمه خبره، موسکا او ښه چلند د والدينو د خوښۍ سبب گرځي. توندې خبرې، لوړ غبر او پې احترامي د خدمت خلاف عمل دی.

۴. **د هغوی په زوروالي کې مرسته کول:** کله چې مور او پلار زاړه شي، نو د هغوی فزيکي او ذهني اړتياوې زياتېږي. په دې وخت کې د هغوی لاس نيول، د حرکت اسانتيا برابرول او د ورځني ژوند کارونو کې مرسته کول ډېر لوی ثواب لري.

۵. **د هغوی د زړه خوشحلول:** د والدينو د خوشحالي لپاره ښه عملونه کول، برياوې ورسره شريکول او د هغوی احساسات درک کول د خدمت مهمه برخه ده.

۶. د هغوی لپاره دعا او استغفار: که والدین ژوندي وي یا وفات شوي وي، د هغوی لپاره دعا کول تر ټولو غوره خدمت دی. دا عمل د هغوی لپاره رحمت او د اولاد لپاره برکت راوړي.

۷. د هغوی د عزت ساتنه: د مور او پلار نوم، عزت او شخصیت ساتل د اولاد مسؤلیت دی. د خلکو په وړاندې د هغوی احترام کول او د هغوی بد نوم نه اخیستل د وفادارۍ نښه ده.

د والدينو د مينې اغېزې پر اولاد

د والدينو مينه د انسان د شخصيت په جوړښت کې تر ټولو قوي او اساسي رول لري. دا مينه يوازې يو احساس نه دی، بلکې د روزنې، امنيت، اعتماد او اخلاقو يو عملي بنسټ دی. هغه ماشوم چې د مور او پلار له مينې، پاملرنې او عاطفې ملاتړ څخه برخمن وي، په ژوند کې ډېر سالم، بااعتماد او متوازن شخصيت جوړوي.

۱. **د ذهني سکون او امنيت احساس:** د والدينو مينه اولاد ته د امنيت احساس ورکوي. کله چې ماشوم پوهيږي چې هغه د مينې، ملاتړ او پاملرنې تر سيوري لاندې دی، نو د وېرې، اضطراب او ذهني فشار کچه يې کمه وي. دا احساس د شخصيت د سالم ودې لپاره بنسټيز اهميت لري.

۲. **د اعتماد او ځان باور وده:** هغه اولاد چې په مينه او مهرباني کې لوييږي، د ځان باور لوړه کچه لري. دا ډول ماشومان په خپلو وړتياوو باور کوي او د ژوند په بېلابېلو برخو کې له جرأت سره مخته ځي. د والدينو مثبت ملاتړ د اولاد د کاميابۍ لومړنی محرک ګڼل کېږي.

۳. **د ښه اخلاقو او نرم چلند وده:** د مور او پلار مينه د اولاد په چلند کې انعکاس مومي. هغه ماشومان چې په مهربانه فضا کې روزل شوي وي، عموماً نرم خويه، باادبه او د نورو احساساتو ته درناوی کوونکي وي. دا ډول تربيه د ټولنې د اخلاقو په ښه والي کې مهم رول لري.

۴. **د زده کړو او پرمختګ هڅونه:** د والدينو مينه د زده کړې لپاره قوي انگېزه رامنځته کوي. اولاد هڅه کوي چې د خپل مور او پلار د خوښۍ لپاره لا ښه زده کړه وکړي او په ژوند کې

بريا ترلاسه کړي. د تشويق او ملاتړ موجوديت د تعليمي پرمختګ کچه لوړه وي.

۵. د ټولنيزو اړيکو ښه جوړښت: هغه اولاد چې د کورنۍ له مينې څخه برخمن وي، په ټولنه کې هم ښه اړيکې جوړوي. دا ډول خلک د همکارۍ، احترام او تفاهم وړتيا لري او په ټولنيزو تعاملاتو کې بريالي وي.

۶. د رواني ستونزو کمښت: د والدينو د مينې نشتوالی يا کمښت د يوازيټوب، خپګان او بې اعتمادۍ لامل کېدای شي. برعکس، سالمه مينه د رواني ستونزو د مخنيوي لپاره قوي وسيله ده او د ذهن توازن ساتي.

د مور او پلار د حقونو پايمالول او زيانونه

مور او پلار د انسان په ژوند کې تر ټولو ستر حق لرونکي کسان دي. هغوی د اولاد د روزنې، پالنې او نېکمرغۍ لپاره خپل وخت، ځواک او شتمني قربانوي. د دوی د مينې او زحمتونو بدیل نشته، له همدې امله اسلام او انساني اخلاق دواړه د والدينو د حقونو پر ادا کولو ټينگار کوي. خو له بده مرغه ځينې اولادونه د والدينو حقونه له پامه غورځوي، د هغوی احترام نه کوي او يا يې د زړه ازار سبب گرځي. دا ډول چلند نه يوازې د کورنۍ لپاره زيانمن دی، بلکې د فرد او ټولنې لپاره هم ناوړه پايلې لري. د والدينو د حقونو پايمالول په بېلابېلو بڼو څرگندېږي. د هغوی نافرمانۍ، سپکې خبرې، بې احترامۍ، د اړتيا پر مهال د مرستې نه کول، د زړښت پر مهال له هغوی څخه مخ اړول او د هغوی احساساتو ته پاملرنه نه کول د حقونو د پايمالولو له څرگندو بېلگو څخه دي. ځينې وخت اولادونه د خپلو شخصي گټو او مصروفيتونو له امله والدين هېر کړي او د هغوی پوښتنه هم نه کوي، چې دا د هغوی د زړه د ماتېدو سبب گرځي. د والدينو د حقونو د پايمالولو لومړی زيان د الله تعالى د رضا له لاسه ورکول دي. هغه څوک چې د خپلو والدينو احترام نه کوي او د هغوی حقونه تر پېښو لاندې کوي، د الهي رحمت او برکت له کمښت سره مخ کېږي. د مور او پلار خوښي د الله تعالى د خوښۍ وسيله ده، او د هغوی خپگان د انسان پر ژوند ناوړه اغېزې پرېږدي. دوهم زيان يې د کورنۍ د يووالي له منځه تلل دي. کله چې اولاد د والدينو حقونه نه مراعاتوي، د کورنۍ په فضا کې مينه او احترام کمېږي. ورو ورو د کورنۍ غړي له يو بل څخه لرې کېږي او د اختلافاتو او شخړو زمينه برابريږي. دا حالت نه يوازې والدينو ته درد رسوي، بلکې د راتلونکو نسلونو پر روزنه هم منفي اغېز کوي. د والدينو د حقونو پايمالول د انسان په

شخصیت هم ناوړه اغېزه لري. هغه څوک چې د خپلو والدينو احترام نه کوي، په ټولنه کې هم د نورو خلکو حقونو ته چندان ارزښت نه ورکوي. دا ډول انسان د مهرباني، وفاداري او انساني احساساتو له کمزورۍ سره مخ کېږي، چې په پايله کې يې ټولنيزې اړيکې زيانمنېږي. له رواني پلوه هم دا عمل زيانونه لري. ډېر خلک وروسته له هغه د پېښماني احساس کوي چې والدين يې له دې نړۍ څخه تللي وي. هغوی هغه فرصتونه يادوي چې د خدمت، احترام او مينې لپاره يې درلودل، خو ترې گټه نه وه اخيستې. دا پېښماني کله ناکله د ټول عمر لپاره د انسان په زړه کې پاتې کېږي. په ټولنيزه کچه، د والدينو د حقونو نه مراعاتول د کورنيو ارزښتونو د کمزورۍ سبب گرځي. که يو نسل د خپلو والدينو درناوی ونه کړي، نو راتلونکی نسل به هم همدا چلند ترې زده کړي. په دې توگه د احترام، وفاداري او کورني يووالي ارزښتونه ورو ورو له منځه ځي.

د ليکوال پېژندنه:

احسان الله احسان د جانان زوی او د آدم خان لمسی، د ارزگان ولايت د دهرآود ولسوالۍ د لنډيانه کلي اوسېدونکی دی. نوموړي د ديني او عصري علومو په دواړو برخو کې زده کړې کړې او د علم، تدريس، مدیریت او ليکوالۍ په ډگرونو کې ارزښتناک خدمتونه ترسره کړي دي. ديني زده کړې يې د خپل کلي د مسجد له امام څخه حاصل کړي دي. رسمي زده کړې يې د ظاهرشاهي عالي لېسې څخه په ۱۳۹۷ هـ.ش کال کې پای ته ورسولې. وروسته يې د کندهار پوهنتون د انجینرۍ پوهنځي د انرژۍ انجینرۍ له څانګې څخه په ۱۴۰۲ هـ.ش کال کې د لېسانس سند ترلاسه کړ. همدارنګه يې په ۱۳۹۹ هـ.ش کال کې د لمر علمي او کلتوري ښوونیز او روزنیز مرکز څخه د انگلیسي ژبې او کمپیوټر مسلکي زده کړې بشپړې کړې. نوموړي د تدريس په برخه کې خپله علمي تجربه د بېلابېلو ښوونیزو بنسټونو له لارې ترلاسه کړې ده. هغه د ۱۳۹۸ څخه تر ۱۴۰۰ هـ.ش پورې په بي بي عايشه مدرسه، د ۱۴۰۰ څخه تر ۱۴۰۳ هـ.ش پورې په عربو کلا عالي لېسه، د ۱۴۰۱ څخه تر ۱۴۰۲ هـ.ش پورې په خيبر خصوصي عالي لېسه او د ۱۴۰۲ څخه تر ۱۴۰۳ هـ.ش پورې په مولانا جلال الدين محمد بلخي خصوصي عالي لېسه کې د ښوونکي په توګه دنده ترسره کړې ده. اوس مهال نوموړی د پوهاند تعليمي اکاډمۍ او العصر اسلاميه مدرسې د مدير په توګه د علمي او اداري چارو مشري کوي. سربېره پر دې، د احمدشاه بابا نړيوال هوايي ډګر د تخنیکي څانګې د تخنیکي انجنیر په توګه د هوايي ډګر د برېښنايي او تخنیکي تجهیزاتو د ساتنې، څارنې او تخنیکي مدیریت مسؤليت هم پر غاړه لري. احسان الله احسان د تدريس ترڅنګ د ليکوالۍ په ډګر کې هم فعاله ونډه لري. د نوموړي له تالیفاتو څخه «عمومي رياضي»، «عمومي فزيک»، «انرژي»، «څېرې او زرينې کرښې» او «د فکر څراغ» د یادوني وړ دي. له دغو آثارو څخه «څېرې او زرينې کرښې»، «عمومي فزيک» او «انرژي» چاپ او خپاره شوي، په داسې حال کې چې «عمومي رياضي» د چاپ په پړاو کې ده او «د فکر څراغ» تر اوسه د ليکنې په بهير کې دی. نوموړی باور لري چې د اسلامي ارزښتونو او عصري علومو ګډ پرمختګ د يوې بريالۍ او پرمختللې ټولنې بنسټ جوړوي. له همدې امله يې د خپل علم، تجربې او قلم له لارې هڅه کړې چې د ځوان نسل د علمي، فکري او اخلاقي ودې لپاره اغېزمن خدمتونه ترسره کړي. د تدريس، مدیریت او ليکوالۍ په برخو کې د هغه هڅې د علم د ترويج، د ټولنې د پوهاوي او هېواد د علمي پرمختګ لپاره وقف شوې دي.

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English